

Činnost spolku Děti patří domů, z.s. a jeho přínos pěstounským rodinám

Tereza Koutská

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Koutská**

Osobní číslo: **H138103**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Činnost spolku Děti patří domů, z.s., a jeho přínos pěstounským rodinám**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na přínosy spolku Děti patří domů, věnující se pomoci pěstounským rodinám;

- na poskytování respitních služeb;

- na smysluplné naplnění volného času pro sociálně znevýhodněné děti z pěstounských rodin.

Praktická část bakalářské práce bude realizována formou kvalitativního výzkumu, ve kterém bude použita metoda nestrukturovaných rozhovorů se zástupci pěstounských rodin a přímé pozorování.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008.

MATĚJČEK, Zdeněk. Dítě a rodina v psychologickém poradenství. 1. vyd. Praha: SPN, 1992.

MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008.

ŠKOVIERA, Albín. Dilemata náhradní výchovy: [teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech]. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007.

ZEZULOVÁ, Dagmar. Pěstounská péče a adopce. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012.

Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Zdeňka Vaňková
Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

4. prosince 2015

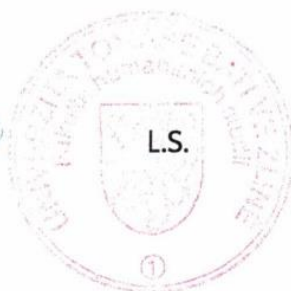
Termín odevzdání bakalářské práce:

29. dubna 2016

Ve Zlíně dne 4. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 21.4.2016

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce s názvem Činnost spolku Děti patří domů, z.s. a jeho přínos pěstounským rodinám se zabývá činností konkrétního spolku, který podporuje a rozvíjí náhradní rodinnou péči a hostitelskou péči v České republice. První kapitola teoretické části je věnována určité formě právnické osoby, a to spolku. Druhá část pojednává o obecných skutečnostech, týkajících se spolku Děti patří domů, z.s. V třetí části, je zmapována konkrétní činnost spolku Děti patří domů, z.s. Praktická část je provedena formou kvalitativního výzkumu, kde je použito metody strukturovaných rozhovorů se zástupkyněmi pěstounských rodin a se zakladatelkou spolku Děti patří domů, z.s. Výsledkem analýzy rozhovorů, metodou otevřeného kódování, je zhodnocení přínosu tohoto spolku pro pěstounské rodiny.

Klíčová slova:

spolek, náhradní rodinná péče, sociální skupina, doprovodná organizace

ABSTRACT

This Bachelor Thesis titled "Activities of the Children Belong Home Association and its Contribution to Foster Families" is focused on activities of this particular association which supports and develops substitute family care and hosting care in the Czech Republic. The first chapter of the theoretical part is devoted to a specific form of legal entity, namely association. The second part describes the general facts regarding the association Children Belong Home while the specific activities of this association are disclosed in the third part. The practical part consists of qualitative research, using the methods of structured interviews with the representatives of substitute families and founders of the association Children Belong Home. The result of the interview's analysis, using the method of open coding, is a contribution evaluation of the association to substitute families.

Keywords:

association, foster care, social group, accompanying organizations

Děkuji PhDr. Mgr. et Mgr. Zdeňce Vaňkové, za odbornou pomoc při vedení bakalářské práce. Mé poděkování patří také manželovi a rodině za trpělivost a morální podporu, kterou mi poskytovali po celou dobu studia.

Motto: *„Není důležité, co všechno člověk dokázal, ale v kolika lidech dokázal probudit lásku.“*

Děti patří domů, z.s.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 SPOLEK A JEHO TRANSFORMACE Z OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ	10
1.1 POJEM SPOLEK.....	11
1.2 ZALOŽENÍ A VZNIK SPOLKU.....	12
1.3 ORGÁNY SPOLKU.....	14
1.4 ČLENSTVÍ VE SPOLKU.....	14
1.5 ZÁNİK SPOLKU.....	15
2 DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z. S.	17
2.1 HISTORIE DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z.S.	18
2.2 CÍLE SPOLKU DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z.S.	19
2.3 CÍLOVÁ SKUPINA SPOLKU DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z.S.	20
2.4 ORGÁNY SPOLKU DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z.S.	22
2.5 PROFESNÍ PŘÍSTUP SPOLKU DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z.S.	22
3 SPOLEK DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z. S. JAKO POSKYTOVATEL SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ	25
3.1 DOPROVÁZENÍ A PORADENSTVÍ.....	26
3.2 VZDĚLÁVACÍ A OSVĚTOVÉ AKCE.....	27
3.3 ROZVOJ HOSTITELSKÉ PÉČE.....	29
3.4 RESPITNÍ PÉČE.....	31
3.5 NAPLNĚNÍ VOLNÉHO ČASU PRO DĚTI A MLADISTVÉ Z PĚSTOUNSKÝCH RODIN	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	35
4.1 VÝZKUMNÝ VZOREK RESPONDENTŮ.....	35
4.2 TECHNIKA SBĚRU DAT.....	38
4.3 TECHNIKA ANALÝZY DAT.....	38
4.4 ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT.....	39
5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	48
6 ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	56
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

Před novelizací zákona o sociálně právní ochraně dětí z roku 2013 neměli pěstouni nárok na žádné služby ze strany státu. Pěstounské rodiny se tak musely spoléhat převážně samy na sebe. Náhradním rodičům a jejich dětem chyběla podpora a odborná pomoc. Motivací ke psaní této bakalářské práce byla skutečnost, že když mi bylo dvanáct let, tak má rodina přijala do pěstounské péče dívku mladšího školního věku a o dva roky později sourozenecký pár předškolního věku. Vím, že v průběhu let, kdy rodiče vychovávali přijaté děti, nastalo mnoho situací, kdy by rodina ocenila jak poradenskou činnost určenou speciálně pro náhradní rodičovství, tak také možnost dopřát si zaslouženého odpočinku. Bohužel, v období výchovy mých přijatých sourozenců ještě doprovodné organizace neexistovaly.

V době, kdy má rodina přijímala děti z dětského domova, se rodiče seznámili se zkušenou pěstovankou MUDr. Dagmar Zezulovou, která měla již tehdy velké zkušenosti s náhradní rodinnou péčí v České republice. Dagmar Zezulová jako jedna z prvních začala organizovat respitní pobyty pro děti z náhradních rodin. První takový respitní pobyt se konal v roce 2007 a já osobně jsem se ho účastnila ještě jako dítě. V roce 2008 již Dagmar Zezulová oficiálně založila, společně s Michaelou Blahutovou, organizaci pomáhající náhradním rodinám s názvem Děti patří domů, o.s. Od té doby se má rodina účastnila aktivit tohoto občanského sdružení. V roce 2012 jsem začala s organizací jezdit na respitní pobyty jako dobrovolník na pozici osobního asistenta. V roce 2013 a 2014 pak na pozici respitní pracovník. Myslím si, že téma doprovodných organizací pro pěstounské rodiny je velmi aktuální a zajímavé právě z pohledu studovaného oboru sociální pedagogiky. Organizace Děti patří domů, z.s. (dále jen DPD, z.s.) se totiž zabývá pomocí rodinám s problémovými dětmi, kterými děti pocházející z dětských domovů a kojeneckých ústavů ve většině případech jsou. Organizace také působí, díky své nabídce vzdělávání pro pěstouny, preventivním způsobem.

Bakalářská práce je zaměřená na zmapování činnosti a přínosu spolku DPD, z.s. pěstounským rodinám. Cílem bakalářské práce je zjistit, jaký má spolek DPD, z.s. přínos pro pěstounské rodiny. Také mě zajímá, jak pěstounské rodiny vnímají činnost doprovodné organizace a zdali v ní nacházejí onu důležitou podporu a odbornou pomoc. Součástí bakalářské práce je, mimo jiné, zjistit zdali jsou pěstouni spokojeni v oblasti kvality služeb spolku a zdali jim ve spolku něco chybí. Zajímavou otázkou je, zdali jsou respitní pobyty pro děti něčím přínosné. Odpovědět na tuto otázku je také součástí této bakalářské práce.

Teoretická část bakalářské práce je členěna do tří kapitol. První kapitola je zaměřena na právní normy, které se vztahují ke spolkům. Je v ní popsána transformace občanských sdružení na spolky. Kapitola také vysvětluje pojem spolek a záležitosti s ním spojené. Druhá kapitola je věnována obecným skutečnostem konkrétního spolku DPD, z.s. Je v ní nastíněna historie, cíle, cílová skupina, organizační struktura a profesní přístup tohoto spolku. V třetí kapitole je představena organizace DPD, z.s. jako poskytovatel sociálně-právní ochrany dětí. Je v ní popsána skutečná činnost tohoto spolku.

V praktické části je popsána metodika výzkumu. Jsou v ní stanoveny výzkumné cíle a otázky. Pomocí metody strukturovaných rozhovorů je zjišťován cíl výzkumu. Tyto rozhovory jsou analyzovány pomocí otevřeného kódování. Závěrečná část je zaměřená na analýzu a interpretaci získaných dat a závěr této bakalářské práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOLEK A JEHO TRANSFORMACE Z OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

Lidé se od pradávna sdružovali. Nejdříve na základě pokrevní příbuznosti, a to v rodech. Později v kmenech, jakožto ve sdružení rodů. Z těchto rodů se postupně vyvinula rodina a z kmenů pak stát. Ve starověku již toto sdružování stálo na bázi jiné než příbuzenské. První zmínka o určité formě spolku byla tzv. *collegia* zakládána v 5. st. př. n. l., která byla zapsána v Zákoně 12 desek. Týkala se organizace řemeslnických cechů, pohřebních bratrstev, kněžských sborů a politických spolků (Krčmář, Spáčil, 2014).

Kabala uvádí, že: „*Je všeobecně známo, že člověk je tvor společenský. Nejsme schopni přežít bez pomoci ostatních ve společnosti. Proto každý, kdo se rozhodne izolovat od druhých, je odsouzen k utrpení, neboť není schopen postarat se o své potřeby.*“ (Tureckiová, 2007, s. 33).

Sdružování lidí vytváří pozitivní mezilidské vztahy a naplňuje potřebu sounáležitosti. Díky němu si lidé ve skupině potvrzují a zajišťují své společenské postavení, vytváří si sebeúctu, seberealizují se a všeobecně naplňují tzv. vyšší potřeby člověka. Fungování ve skupině lidí s sebou přináší také pocit spoluodpovědnosti za výsledky svých činů, ale i činnosti skupiny jakožto celku (Tureckiová, 2007).

Právo svobodně se sdružovat je ustanoveno již v Listině základních práv a svobod, jež je součástí Ústavního pořádku České republiky. Zákon zajišťuje, že každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. (Ústavní zákon č.2/1993 Sb.). V tomto právu jsou zahrnuty čtyři formy lidské svobody, které spolu úzce souvisí. První formou je svoboda vytvářet, či přidat se ke sdružení lidí, kteří mají za cíl dosáhnout legitimních záměrů. Druhou podobou lidské svobody je možnost zvolit si takové vnitřní uspořádání, díky nimž nejlépe dosáhnou stanovených cílů. Další svobodou je, že každá osoba může odstoupit ze sdružení, jehož je členem. V poslední řadě má každý právo nebýt členem žádného sdružení, tedy uplatnit právo nesdružovat se (Molek, 2014).

Před 1. 1. 2014 se občané České republiky od roku 1990 sdružovali za účelem dosažení společných zájmů, dle zákona č.83/1990 Sb., o sdružování občanů, v tzv. občanských sdruženích. Právní úprava občanských sdružení, byla dle tohoto zákona velmi stručná. Občanská sdružení vznikala registrací stanov u Ministerstva vnitra České republiky. Také se zapisovala do seznamu občanských sdružení vedené Ministerstvem vnitra České republiky. Z tohoto seznamu se dalo dozvědět jen velmi málo informací o sdruženích, a to pouze jejich název, identifikační číslo a adresa sídla. Veřejnost měla do tohoto seznamu jen omezený

přístup a informace vedené v seznamu, nemusely být aktuální a závazné. Nebyla tak možnost ověřit, kdo je oprávněný jednat ve jménu sdružení. Také termín sdružení byl matoucí, protože ho používaly také jiné zákony nepodléhající zákonu o sdružování občanů. Občanská sdružení byla neziskovými organizacemi, která fungovala na principu samofinancování. Byla jim tedy dána možnost utvářet zisk, který byl následně použit k naplnění účelu občanského sdružení, uvedeného v jeho stanovách. S novelou občanského zákoníku s účinností od 1. 1. 2014 se všechna občanská sdružení transformovala na spolky (Peloušková, 2013).

1.1 Pojem spolek

Obecně je spolkem právnická osoba stojící na samosprávě a dobrovolnosti. Spolek se snaží naplňovat stejný společný zájem a je tvořen svými členy (Ryšávková, 2015). Zájem spolku může být dvojí povahy, buďto soukromé či veřejné. Je dán hlavně tím, komu je činnost spolku adresována (Novotný, 2014).

Do českého právního systému byl spolek zaveden s novým občanským zákoníkem, který nabyl účinnosti 1. 1. 2014. Nový občanský zákoník nahradil doposud platný zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů, dle kterého fungovala všechna občanská sdružení na území České republiky. Tato občanská sdružení zcela nezankla, nýbrž se transformovala právě na tzv. spolky (Ryšávková, 2014).

„Spojení slov „občanské sdružení“ bylo nemyslitelné už proto, že členství ve spolku nijak nesouvisí se státním občanstvím a členem spolku mohou být i právnické osoby.“ Tento fakt byl dle Ryšávkové důvodem ke změně právní existence občanských sdružení (Ryšávková, 2014, s. 280).

Přeměna občanských sdružení na spolky proběhla způsobem, který byl pro dřívější občanská sdružení nejméně zatěžující. Částečně byla občanská sdružení transformována samočinně. Z Ministerstva vnitra, kde byly uloženy údaje o občanských sdruženích, byly veškeré informace automaticky převedeny do veřejných spolkových rejstříků (Hájková, 2013).

Veřejné spolkové rejstříky jsou vedeny krajskými rejstříkovými soudy a byly uvedeny v platnost 1. 1. 2014 se zákonem č.304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Spolky, které vznikly přeměnou z občanských sdružení, jsou povinny podat návrh na zápis do veřejných rejstříků, a to v tzv. přechodné lhůtě tří let. Má-li spolek své organizační jednotky s právní subjektivitou odvozenou od hlavního spolku, tak se z nich

automaticky stávají tzv. pobočné spolky, které musí být takéž zapsány do spolkových rejstříků do tří let od nabytí účinnosti nového občanského zákoníku. V jakém rozsahu budou pobočné spolky právně jednat, rozhodují stanovy hlavního spolku (Novotný, 2014).

Jak už stojí v jejich názvu, spolkové rejstříky jsou veřejné. V praxi to znamená, že jsou dostupné každému přes internetový portál <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>. Díky tomuto opatření mají třetí osoby vstupující se spolky do právních vztahů zajištěnou právní jistotu. To poskytuje možnost prověření osob prohlašujících, že jsou určitým statutárním orgánem spolku, oprávněným spolek zastupovat, že jím opravdu jsou. Tímto krokem se zajistila transparentnost spolků (Bezouška, Piechowiczová, 2013).

Aby mohly nově vzniklé spolky nadále existovat, mají povinnost provést řadu změn. Prvním opatřením je změna stanov, aby vyhovovaly náležitostem nového občanského zákoníku a nebyly s nimi v rozporu. Nové stanovy se ukládají orgánu veřejné moci do 1. 1. 2017. Dále nový občanský zákoník ukládá povinnost změnit název spolku tak, aby obsahoval slovo „spolek“, „zapsaný spolek“, či zkratku „z.s.“, a to nejpozději do 1. 1. 2016. Toto pravidlo má i svou výjimku, kdy si může spolek své dosavadní jméno ponechat, a to v případech, že je jeho jméno „notoricky zažité“ a pro něj příznačné, např. Junák. Znalost o právní formě původně pojmenovaného spolku musí spadat do obecného podvědomí občanů České republiky, aby nehrozila jeho zaměnitelnost, či klamavost (Hájková, 2013).

Spolky, které vzniknou z občanských sdružení, mohou po automatické transformaci 1. 1. 2014 změnit svou právní formu. Mohou se ze své vůle přeměnit na nadaci, nadační fond či ústav (Eliáš, 2014).

Spolek je právnickou osobou korporativního typu a spadá do neziskového sektoru (Dobrozemský, Stejskal, 2015).

1.2 Založení a vznik spolku

Spolek může vzniknout tehdy, když se minimálně tři osoby se společným zájmem domluví a dobrovolně se sdruží za účelem dosažení stanovených záměrů. Tomuto sdružení musí dát spolčené osoby oficiální podobu, která je předepsána právními normami České republiky (Ryšávková, 2014).

Spolek je právnickou osobou práva soukromého, která vzniká na základě členství. Vznik spolku, je tedy podmíněný jednáním jeho zakladatelů a můžou ho zakládat jak osoby fyzické, tak právnické. Spolky se zakládají přijetím stanov. Zakladatelé spolku se shodnou

na obsahu stanov v takovém rozsahu, jaký jim přikazuje zákon (Dobrozemský, Stejskal, 2014).

„Náležitostmi, které stanovy musí obsahovat, jsou:

- a) název a sídlo spolku,*
- b) účel spolku,*
- c) práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat,*
- d) určení statutárního orgánu.“* (Novotný, 2014 st. 62)

V případě, že se na založení spolku podílí více osob, se využívá možnost založit spolek usnesením ustavující schůze. Zákon přesně vymezuje pravidla, týkající se postupu průběhu takovéto schůze (Dobrozemský, Stejskal, 2014).

Ustavující schůze by měla být svolávána nejméně třicet dní před jejím konáním. Svolavatel vypracuje a zveřejní pozvánku na schůzi a v ní uvede čas, místo a co je na programu jednání. Také vypracuje návrh, jak by měly vypadat stanovy nově vznikajícího spolku. Na samotné schůzi se účastníci zapíší do prezenční listiny přítomných. Na osoby zapsané v listině přítomných se hledí tak, jakoby podaly řádnou přihlášku do spolku. Ta osoba, která s výslednými stanovami nesouhlasí a je proti přijetí stanov, má právo od přihlášky odstoupit. Schůze probíhá tak, že je ohlášen počet přítomných a svolavatel obeznámí svolané s tím, jaké kroky podnikl v zájmu vznikajícího spolku. Svolavatel navrhne schůzi pravidla, dle kterých bude schůze probíhat (Novotný, 2014).

Pro to, aby mohly být stanovy schváleny, je zapotřebí většiny hlasů svolaných. Důležitým faktorem při volbě je skutečnost, že jeden člen spolku má pouze jeden volební hlas. Na schůzi jsou mimo jiné schvalováni členové orgánů nově vznikajícího spolku. Ze schůze vznikne zápis, který se stane přílohou k návrhu zápisu do spolkového rejstříku (Novotný, 2014).

Zakladatelé či osoba, která je určena ustavující schůzí, musí podat návrh k zápisu do veřejného rejstříku spolků v místě příslušného krajského soudu. Takový návrh má podobu předepsaného formuláře a musí obsahovat úředně ověřený podpis. Ve chvíli podání návrhu má rejstříkový soud lhůtu třiceti dní na zápis spolku, či na zamítnutí návrhu zapsání do spolkového rejstříku. V případě, že soud ani třicátým dnem po podání návrhu zápisu neučinil žádné rozhodnutí, tak platí, že spolek zapsán je (Dobrozemský, Stejskal, 2015).

Spolek nesmí být založen za účelem podnikání, je mu pouze dovoleno podnikat v takové míře, která je důležitá pro dosažení cílů spolku. Kapitál, který vznikne z podnikavé činnosti, musí být podporou pro samotný chod organizace (Eliáš, 2014).

1.3 Orgány spolku

Stát ponechává velký prostor, co se týče samosprávy vnitřních struktur spolku. Pouze nařizuje, že spolky musí mít nejméně dva řídicí orgány, a to statutární orgán a nejvyšší orgán (Dobrozemský, Stejskal, 2015). Úkolem statutárního orgánu je řídit činnost spolku. Nejvyšší orgán spolku má povinnost zabývat se tím, kam bude spolek směřovat. Dále může měnit stanovy a má kompetenci k likvidaci spolku, může také rozhodovat o jeho transformaci. Nejvyšší orgán mimo jiné potvrzuje výsledky ekonomického hospodaření spolku a posuzuje činnost dalších jeho orgánů a členů (Vít, 2015).

Název těchto orgánů je v pravomoci stanov spolku. Ty si mohou zvolit takové názvy, které nebudou působit klamavě, ve smyslu jejich povahy (Dobrozemský, Stejskal, 2015).

Vít ve svém díle uvádí: „*Příklady názvů individuálních statutárních orgánů: předseda, tajemník, jednatel, ředitel. Příklady názvů kolektivních statutárních orgánů: rada, výbor, představenstvo, předsednictvo. Příklady názvů nejvyšších orgánů: členská schůze, valná hromada, shromáždění členů.*“ (Vít, 2015, s. 49).

Vytvoření stanov je upraveno ve spolkových stanovách, stejně jako otázka tvorby případných dalších orgánů spolku (Dobrozemský, Stejskal, 2015).

Kompetence statutárního a nejvyššího orgánu jdou nastavit takřka libovolně. Jedinou skutečností, kterou zákon nařizuje, je jednání spolku navenek, které může vykonávat pouze statutární orgán. Spolky mají také možnost sloučit statutární a nejvyšší orgán v jeden jediný orgán spolku. Nejvyšší orgán spolku musí zasedat minimálně jedenkrát v roce (Novotný, 2014).

Zákon zmiňuje další fakultativní orgány spolku, a to kontrolní komisi a rozhodčí komisi. Spolek sice nemá povinnost tyto orgány zřídit, ale v praxi bývají velmi obvyklou záležitost. Kontrolní komise má za úkol dohlížet na to, jak je spolek veden, a rozhodčí komise činí rozsudky v pochybných záležitostech spolku (Pelikánová, 2016).

1.4 Členství ve spolku

Spolkové členství stojí na základě dobrovolného rozhodnutí fyzických a právnických osob patřit do spolku. Jedná se o subjektivní vztah osoby, který neumožňuje přechod na právního

nástupce člena, jak je tomu například v případě dědění. Členem spolku se osoba může stát více možnými způsoby. První způsob je, že se osoba účastní založení spolku. Druhým způsobem je přijetí osoby za člena orgánem určeným stanovami. Členství může vzniknout i jiným způsobem, a to takovým, jakým určuje zákon, nebo stanovy spolku (Novotný, 2014).

Proces vzniku členství je ponechán na rozhodnutí spolku. Ten si může sám zvolit, jakým způsobem bude celý postup vzniku členství probíhat. Rozhodnutí o přijetí člena má v kompetenci nejvyšší orgán spolku. Toto pravidlo neplatí, pokud má spolek na tuto funkci určený jiný orgán uvedený ve stanovách. Spolek si může do svých stanov vyhradit požadavek nutný pro vznik členství. Takovou podmínkou může být například zaplacení členského poplatku, odevzdání písemné přihlášky, či uplynutí zkušební doby v případě kandidátů na členství (Dobrozemský, Stejskal, 2015).

Spolek si může vést seznam svých členů, avšak není to jeho povinností. Pokud si spolek seznam členů vede, tak se musí řídit pravidly danými zákonem. Například ve stanovách spolku musí být uveden způsob provádění zápisu a výmazu členů. Ve stanovách také musí být zmíněn způsob zpřístupnění seznamu. Pokud chce současný či bývalý člen požádat o vydání potvrzení výpisu ze seznamu členů spolku, má na to právo (Novotný, 2014).

Se vstupem do spolku členovi vznikají určitá práva a povinnosti. Co se práv týče, člen může spolurozhodovat o chodu spolku na členské chůzi, může užívat majetkových výhod spolku, smí volit a být volen do orgánů spolku a v poslední řadě má právo ochranné, díky němuž může ze spolku kdykoliv odejít. Člen také neručí za případné dluhy spolku. Povinnosti členů mohou být osobního, či majetkového charakteru. Do osobních povinností spadá například povinnost dodržovat zásady stanov, či sympatizovat s posláním spolku. Majetkovou povinností může být platba členského příspěvku v případě, že je tato podmínka dána stanovami spolku. Členství může zaniknout vystoupením ze spolku, vyloučením člena, či jeho smrtí (Dobrozemský, Stejskal, 2015).

1.5 Zánik spolku

Zaniknutí spolku může nastat dobrovolným a nedobrovolným způsobem. Dobrovolným zánikem se myslí taková situace, kdy členská schůze spolku rozhodne o jeho zrušení. Nedobrovolně může spolek zaniknout na základě podání návrhu oprávněné osoby na soud, přičemž musí tato osoba mít prokazatelný a oprávněný zájem na likvidaci spolku. Druhou nedobrovolnou variantou je zánik spolku bez podání návrhu. V tomto případě by musel spolek nedodržovat podmínky dané zákonem, které jsou nutné k fungování spolku.

Například by spolek nenaplňoval svůj účel, nebo by propagoval diskriminační činnost. Za všech okolností dochází při zániku spolku k jeho likvidaci (Novotný, 2014).

Soud zvolí likvidátora neboli osobu pověřenou k likvidaci spolku. Tou může být i člen spolku. Likvidátor má povinnost vytvořit a posléze zveřejnit členům spolku soupis veškerého spolkového jmění. Dále je jeho povinností zpeněžit majetek spolku do takové míry, která je nutná k uhrazení jeho závazků a dluhů spolku. Se zbytkem peněz likvidátor naloží dle stanov. Pokud stanovy spolku se statusem veřejné prospěšnosti nepočítají s touto situací, likvidátor musí nabídnout peněžní zůstatek takovému spolku, který má podobné poslání. Pokud peníze nepřípadnou jinému spolku, tak likvidátor peníze odevzdá obci, na jejímž území má sídlo. V případě, že obec tyto peníze nepřijme, ze zákona je získává kraj dle sídla spolku (Pilátová, 2014).

2 DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z. S.

DPD, z.s. je nevládní nezisková organizace podporující náhradní rodinnou péči (dále jen NRP) v České republice. Tento spolek vznikl přeměnou občanského sdružení Děti patří domů, o.s. K této přeměně došlo díky novému občanskému zákoníku, který vyšel v platnost 1. 1. 2014.

Členové spolku DPD, z.s. jsou přesvědčeni, že každé dítě má právo a potřebu žít v rodině u „svých lidí“. Cíle a směřování organizace se vyvíjejí zároveň s nalézáním odpovědi na konkrétní potřeby pěstounů a dětí v náhradní rodinné, či hostitelské péči. Spolek DPD, z.s. se snaží o poskytování služeb, které pomohou dětem, které nevyrostají se svými biologickými rodiči k tomu, aby byly dlouhodobě šťastné. Zároveň spolek klade velký důraz na to, aby náhradní rodiče, či hostitelé, byli v psychické pohodě a dokázali tak dětem zajistit vše, co potřebují.

Toto poslání spolek DPD, z.s. naplňuje pomocí čtyř samostatných oblastí, kterými jsou:

- 1) Vzdělávací a osvětové akce
- 2) Respitní služby
- 3) Provázení a poradenství
- 4) Hostitelská péče (Návod k dobrému použití DPD, 2013)

Spolek DPD, z.s. má sídlo ve Svitavách na ulici Náměstí Míru 28. V místě sídla DPD, z.s. se nachází také kancelář spolku, která je spojená s komunitní místností. V těchto prostorách je možnost setkávat se s klienty DPD, z.s., uskutečňovat kontakty pěstounů a jejich přijatých dětí s biologickými rodiči dítěte, či pořádat případové konference. Spolek DPD, z.s. má také externí kancelář, která se nachází v Teplicích na ulici Vrchlického 9 a pobočku bez kanceláře v Olomouci. (Výroční zpráva o činnosti Děti patří domů, o.s., 2014).

Dle pověření orgánu sociálně-právní ochrany dětí má DPD, z.s. působnost sociálně právní ochrany v osmi krajích České republiky. Konkrétně v Královehradeckém, Libereckém, Ústeckém, Olomouckém, Středočeském, Jihomoravském, Pardubickém kraji a v Hlavním městě Praha. Uzavírat dohody o výkonu pěstounské péče může DPD, z.s. s krajem Pardubickým, Jihomoravským, Olomouckým a Ústeckým (Děti patří domů [online]).

Od roku 2015 má DPD, z.s. svou klubovnu, která se nachází ve Svitavách v Nadačním domě Josefa Plívy na ulici Náměstí Míru 138/80. Do této klubovny se vejde až 14 dětí a jsou

tu pořádány víkendové i týdenní respitní pobyty pro děti pěstounů, kteří mají smlouvu s organizací DPD, z.s..

2.1 Historie Děti patří domů, z.s.

Historie spolku DPD, z.s. začala vznikat velmi nenápadným způsobem. Na počátku byla potřeba adoptivních a pěstounských matek scházet se. Tato setkávání měla podobu víkendových akcí s názvem „Maminky“. Jednalo se o svépomocnou skupinu adoptivních a pěstounských matek s potřebou sdílet své radosti a starosti s přijatými dětmi. Při této příležitosti si tyto ženy předávaly zkušenosti, hledaly správná řešení při výchově dětí. Na pobyty časem začali docházet i pozvaní odborníci z oboru psychologie a „Maminky“ dostávaly pokaždé jiný a větší rozměr. Skupina se rozrůstala, a tak byla vytvořena databáze kontaktů a webové stránky (Zezulová, 2012).

Tato setkávání maminek pěstunek a zájemkyň o náhradní rodinnou péči organizovala zkušená pěstounka MUDr. Dagmar Zezulová. Další její aktivitou bylo organizování respitních integrovaných pobytů pro děti z náhradních rodin, kde měly děti zajištěnou individuální péči (Děti patří domů [online]).

V roce 2007 se Dagmar Zezulová seznámila se studentkou Michaelou Blahutovou. Ženy se spolu začaly scházet, aby společně diskutovaly na téma potřeb ohrožených dětí. Brzy se k nim přidaly další tři pěstounky: Blanka Krausová, Markéta Havlíčková a Lenka Fořtová (Děti patří domů, [online]). Tyto dobrovolnice chtěly dát aktivitám, které propagovala Dagmar Zezulová, perspektivu, a tak společně v únoru roku 2008 založily neziskovou organizaci Děti patří domů, o. s. Hlavním cílem organizace bylo podílet se na snižování počtu dětí v dětských domovech (Blahutová, Zezulová, 2011).

Zprvu se organizace DPD, z.s. soustředila na pořádání respitních služeb pro děti z NRP a na hostitelskou péči. Již v prvním roce fungování organizace bylo těchto pobytů zorganizováno jedenáct. Zároveň byla podporována hostitelská forma péče pro pět dětí z dětských domovů. Na respitních pobytech pracovali převážně dobrovolníci z řad matek pěstunek a jejich odrostlých dětí. Práce v DPD, z.s. byla v tuto chvíli dobrovolná, či za malý finanční obnos z menších grantů (Děti patří domů [online]).

V roce 2013 se novelizací zákona o sociálně-právní ochraně dětí organizace zcela profesionalizovala. Děti patří domů, o.s. mělo již v tuto chvíli kontakty s 60 pěstounskými rodinami, z čehož se 33 z nich rozhodlo s DPD, z.s. uzavřít dohodu o výkonu pěstounské

péče. Zároveň si tímto rodiny vybraly primárního poskytovatele služeb v oblasti vzdělávání, respitních pobytů, provázení rodin a poradenství.

Důležitým mezníkem v řízení chodu organizace DPD, z.s. bylo přijetí zásad svobodné organizace. Zásady svobodné práce ve spolku DPD, z.s. se projevují na principech respektu, přátelství a důvěry, slušnosti a morálky, odbornosti, transparentnosti, rozvoje a změny a principu zdravého rozumu. Hodnocení práce ve spolku probíhá formou zpětné vazby, přičemž důležitá je sebereflexe (Děti patří domů [online]).

V roce 2015 se díky Novému občanskému zákoníku občanské sdružení Děti patří domů, o.s. transformovalo na spolek DPD, z.s. Jeho činnost zůstala zachována ve stejné podobě, jakou měla doposud (Stanovy spolku Děti patří domů, z.s., 2015).

2.2 Cíle spolku Děti patří domů, z.s.

Spolek DPD, z.s. má za své poslání podporovat a rozvíjet náhradní rodinnou a hostitelskou péči v České republice (Děti patří domů [online]).

NRP je příkladem výchovy dítěte, které nemůže vyrůstat v původní rodině a je svěřeno do péče fyzické osoby. Tento způsob výchovy dítěte, o které se nemůžou postarat jeho biologičtí rodiče, je nejpřirozenější. Oproti ústavní péči má NRP dle zákona o rodině přednost (Bubleová a kol., 2011).

Hlavním důvodem k odebírání dětí z biologických rodin je v dnešní době zanedbávání, zneužívání, nezvládnutí péče, případně týrání dětí. Dříve se děti odebíraly spíše na základě velké chudoby, nemoci či úmrtí rodičů (Ptáček, Kuželová, Čeledová, 2011). Takto odebrané děti ve svých biologických rodinách dlouhodobě strádaly. Trpěly nedostatkem uspokojení základních potřeb jak fyzických, tak i duševních. Aby dítě mělo zdravý vývoj, potřebuje lásku, vřelost a citovou podporu. Je-li mu to odpíráno, tak je pravděpodobné, že se u dítěte projeví porucha vývoje a charakteru (Langmeier, Matějček, 2011). Trvá-li ústavní péče moc dlouho, tak na dítěti zanechává trvalé následky téměř ve všech oblastech jeho vývoje. Pravidlem je, že čím dříve začne rodinná péče, tím lépe (Kovařík, Bubleová, Šlesingerová, 2004). Do náhradní rodiny si s sebou dítě přináší svou minulost. Jelikož bylo dlouhodobě citově deprivované, tak se odnaučilo dávat najevo své pocity a jeho komunikační schopnost s okolím je pro něj problematická. NRP je úspěšná pouze za předpokladu, dovedou-li se náhradní rodiče vcítit do situace dítěte a přijmou-li ho takové jaké je. Dítě potřebuje v nové rodině zažít pocit bezpečí a lásky. Musí vědět, že se má na koho spolehnout a musí mít jasně

dané hranice. Tento proces je velmi náročný jak pro přijaté dítě, tak pro jeho náhradní rodiče (Bubleová a kol., 2011).

Vzhledem k těmto skutečnostem si spolek DPD, z.s. klade za hlavní cíl své činnosti podporovat a sledovat základní psychické potřeby dětí vyrůstajících v NRP. Tato podpora se uskutečňuje převážně pomocí poradenství a provázení rodin pěstounskou péčí.

S tímto cílem souvisí další důležitý cíl DPD, z.s., kterým je umožnit pěstounům sdílet své zkušenosti z oblasti pěstounské péče, osvojení a hostitelství s jinými pěstounskými rodinami. Pěstouni mají možnost se v průběhu roku společně setkávat na akcích pořádaných DPD, z.s., kde si mohou předávat své osobní zkušenosti a rady. Organizace DPD, z.s. poskytuje pěstounům také vzdělávání v oblasti NRP a dává jim tak možnost konzultovat specifické problémy z oblasti NRP s odborníky.

Dalším cílem spolku DPD, z.s. je aktivně napomáhat tomu, aby pěstouni měli dostatek energie pro vytváření stabilního a láskyplného prostředí pro výchovu dětí. Důležitá je podpora pěstounů oblasti péče o dítě. Tento cíl DPD, z.s. realizuje prostřednictvím respitních pobytů, které slouží jako prevence proti vyčerpání sil pěstounů.

Posledním cílem DPD, z.s. je poskytovat veřejnosti, a to převážně zájemcům o pěstounství či hostitelství, dostatek informací, na jejichž základě se mohou rozhodnout pro přijetí dítěte do své rodiny. Organizace DPD, z.s. šíří osvětu, že většina z nás může přijmout dítě z dětského domova, nebo mu může pomoci jiným možným způsobem (Děti patří domů [online]).

2.3 Cílová skupina spolku Děti patří domů, z.s.

Cílovou skupinou spolku DPD, z.s. jsou v první řadě děti odebrané z biologických rodin. Spolek se převážně zaměřuje na děti, které v žádném kolektivním zařízení pro děti nezůstaly, ale byly přijaty do NRP. Dále DPD, z.s. podporuje pěstouny, poručníky, adoptivní rodiče a hostitele. Spolek je také otevřený pro všechny příznivce a zájemce o náhradní rodinnou péči (Děti patří domů [online]).

Pokud dítě nějakým způsobem ztratí svou biologickou rodinu a dostane se tak do kojeneckého, dětského či jiného ústavu, tak automaticky přestane důvěřovat nejen svým rodičům, ale i všem ostatním dospělých osobám. Už toto zklamání samo o sobě velmi ovlivňuje chování dítěte (Roháček, 2012).

„Dítě, které v raném dětství do pěti let nezažilo trvalé a bezpečné citové pouto s rodičem nebo primárním pečovatelem, má uloženou velmi rozdílnou zkušenost než dítě očekávané,

přijímané a chované s péčí, zájmem a láskou, Zažilo stav, kdy nebylo chtěno a vítáno na svět, bylo opuštěno a ponecháno v péči neznámých lidí, kteří jej neznali, nerozuměli mu, a ono nerozumělo jim“ (Vrtbovská, 2010 s. 66.)

Být rodičem samo o sobě není lehké, ale mnohem těžším úkolem je být rodičem dítěti z poruchou attachmentu, neboli připoutání. Takové dítě lásku, kterou mu pěstoun dává, neumí vracet zpátky. Myslí si, že mu pěstoun nechce a nemůže nijak pomoci. U pěstounů nehledá pomoc a samo se utápí v úzkosti a beznaději. Mnohdy je pěstoun podle dítěte ten špatný a nechce od něj nic, kromě věcí a peněz. Jedinou možnou cestou, jak tento stav vyléčit, je poskytnout dítěti zázemí, pocit lásky, bezpečí a pevné citové pouto. Důležitým a nesnadným úkolem pro pěstouny je si uvědomit svoji roli v tomto procesu a přijmout fakt, že oni za jeho problémy nemohou (Vrtbovská, 2010).

Děti s poruchou attachmentu jsou nedůvěřivé, odmítavé a chybí jim značné sebevědomí. Proces adaptace dítěte s poruchou připoutání do nové náhradní rodiny je velmi složitý a zdlouhavý. Pěstounská rodina v tuto chvíli řeší velké množství nových situací a problémů, které souvisí s přijetím takového dítěte do NRP. Dítě se v nové rodině musí vyrovnávat s přijetím nevlastních rodičů, se svým původem a minulostí (Roháček, 2012).

V knize, kterou připravila Dagmar Zezulová, je vykreslen příběh dívky, která prošla pěstounskou péčí a své pocity, týkající se přijetí nové rodiny a sebe sama, popisuje takto „*U nás doma, tedy v mém nové domově, nikdy nebyl klid. Když jsem nenáviděla celý svět, a hlavně samu sebe, byla jsem nezvladatelná a chtěla všechno rozbít. Taky jsem se nedokázala soustředit, když jsem měla koupit rohlíky, koupila jsem chleba a strkala ho do lednice. Když mi mamka vysvětlovala něco důležitého, hned jsem to vypustila. Mamka... Nevzpomínám si přesně, kdy jsem tak Janu začala oslovovat, ale chvíli to trvalo. Ona mě sama do ničeho nenutila. Nedokázala jsem jí říkat ze začátku „mami“, měla jsem pocit, že tím bych ublížila své vlastní mamce, která byla sice po smrti, ale co kdyby to slyšela? To přece nemůžu.“ (Zezulová, 2015, s. 18).*

Navzdory tomu, že je výchova dětí v NRP složitá a vyžaduje velké množství energie a trpělivosti, tak si 90% z náhradních rodičů myslí, že přijaté dítě má na jejich rodinu pozitivní vliv. Náhradní rodiče také uvádí, že přijetí nevlastního dítěte bylo velkým přínosem k pochopení skutečného smyslu života člověka. Dítě podle jejich názoru prohloubilo rodinnou soudržnost a naplnilo je pocitem štěstí. (Vágnerová, 2012)

2.4 Orgány spolku Děti patří domů, z.s.

Dle stanov DPD, z.s. má spolek celkem tři orgány, a to valnou hromadu, správní radu a případného revizního experta.

Valná hromada je nejvyšším orgánem spolku DPD, z.s. a tvoří ji aktivní členové spolku. Schvaluje směřování a zaměření spolku DPD, z.s.. Schvaluje stanovy spolku DPD, z.s.. Volí a odvolává členy valné hromady spolku DPD, z.s.. Může také vyloučit člena spolku. Vyjadřuje se k činnosti a hospodaření spolku DPD, z.s., schvaluje výsledek hospodaření spolku včetně účetní uzávěrky a rozhoduje o zániku či přeměně spolku. Také nakládá s likvidačním zůstatkem spolku.

Správní rada je statutárním orgánem spolku DPD, z.s., který jedná prostřednictvím tří zvolených členů spolku. Pečuje o rozvoj spolku, odpovídá za řádné hospodaření spolku, kontroluje dodržování rozpočtových pravidel, schvaluje rozpočet a jeho změny. Dbá na řádnou péči o majetek. Je oprávněna delegovat ty své pravomoci, o kterých rozhodne, na další členy nebo zaměstnance spolku. Schvaluje interní předpisy upravující řízení specifických dílčích činností spolku, určuje způsob jejich schvalování, vedení a také ukončování. Osoby oprávněné zastupovat spolek mohou udělit plnou moc k zastupování v konkrétních záležitostech další osobě. Spolek zastupuje každý člen správní rady samostatně.

Posledním orgánem spolku je revizní expert. Ten má za úkol kontrolovat účelné a hospodárné čerpání a také vynakládání finančních prostředků spolku. Předkládá Valné hromadě zprávu a doporučení ke schválení či odmítnutí účetní závěrky, upozorňuje orgány DPD, z.s. na zjištěné nedostatky, kontroluje činnost sdružení a plnění rozhodnutí Valné hromady. V tuto chvíli spolek DPD, z.s. nemá tuto funkci obsazenou. O její obsazení může rozhodnout valná hromada, a to dle potřeby spolku. (Stanovy spolku Děti patří domů, 2015)

2.5 Profesní přístup spolku Děti patří domů, z.s.

Způsob, jakým jsou v DPD, z.s. řízeny lidské zdroje, není v naší zemi příliš rozšířený a známý. Spolek zastává myšlenku, že k lidské angažovanosti a nadšení z práce je zapotřebí dopřát zaměstnancům a členům organizace dostatek svobody. Ruku v ruce s touto myšlenkou jde zásada, že každý je plně odpovědný za svá rozhodnutí. Z tohoto důvodu se spolek rozhodl pro filosofii svobody v práci postavenou na demokratických zásadách v oblasti řízení organizace (Návod k dobrému použití DPD, 2013).

První firma založená na demokratických principech byla zřízena již na počátku 19. století ve Velké Británii. Byla to tkalcovská továrna jménem New Lanark, která se nacházela

poblíž skotského města Glasgow. Tuto firmu vedl socialista Robert Owen, který zastával myšlenku, že zdrojem veškerého bohatství je práce lidských rukou, která musí být správně vedena. Snažil se o vytvoření lepších pracovních podmínek pro dělníky a jejich rodiny. Svým dělnickým rodinám stavěl domy, školy, školky, knihovny a celkově se staral o jejich blaho. Byl přesvědčený, že pouze v případě, kdy lidé budou mít důstojné podmínky k žití, bude jejich práce efektivní. To vše vedlo k velké prosperitě a rozkvětu podniku. (Nikodym, 2014). Dalším průkopníkem v demokratickém vedení podniku bylo svépomocné Rochdalské družstvo poctivých pionýrů založené v roce 1844 v Anglii za účelem obchodování. Toto družstvo se stalo první úspěšnou svobodou firmou.

Pojem „svoboda v práci“ by se dal přeložit jako možnost rozhodovat se nad tím, co, kdy, kde a jak bude člověk dělat. Firmy, které jsou vedeny touto filosofií, se snaží utvářet svým zaměstnancům takové podmínky, při kterých se mohou sami motivovat a seberealizovat. Nejdůležitějším parametrem pro zaměstnání je v dnešní době pro 90% lidské populace právě to, že jim dává smysl. (Svoboda v práci [online]).

Svoboda v práci ve spolku DPD, z.s. se projevuje těmito zásadami:

- 1) Pracuj na takovém místě, které si sám zvolíš.
- 2) Pracuj v takovou denní dobu, jaká ti vyhovuje. Nutností je, abys odpracoval potřebný počet hodin v měsíci.
- 3) Koordinátor tě nebude kontrolovat, pouze posuzovat, co jsi za měsíc zrealizoval
- 4) Většinu úkolů si stanovíš sám, víš, co je pro organizaci nejlepší.
- 5) Lepší je žádat o prominutí nežli o povolení.
- 6) Byrokracie je omezená na zákonem stanovené minimum.
- 7) Hodnocený jsi formou zpětné vazby, musíš se umět sám ohodnotit.
- 8) Kontrolovat a být kontrolován nás nebaví, proto se učíme sebekontroly. Uměj si vyžádat zpětnou vazbu.
- 9) Snažme se o transparentnost a čitelnost organizace.
- 10) Pracovní pozice jsou prostupné, s výjimkou pozice klíčového pracovníka.

Spolek DPD, z.s. si dobře uvědomuje, že řídit se filosofií svobodné organizace nemusí být pro všechny zaměstnance spolku vyhovující. Proto každý, kdo v DPD, z.s. pracuje, může využít možnosti chodit denně do kanceláře, která je přístupná od 8 do 17 hodin, a může být na svou žádost kontrolován (Děti patří domů [online]).

Všichni zaměstnanci a dobrovolníci spolku jsou vázání etickým kodexem DPD, z.s. schváleným Správní radou dne 23. 11. 2012. V tomto kodexu jsou sepsány zásady chování,

kterými se musí řídit každý, kdo pro organizaci pracuje. Nejdůležitějšími z nich jsou například dodržování zákonů a vnitřních norem organizace, respektování jedinečnosti každého člověka, loajalita, solidárnost, úcta k partnerům a zástupcům institucí (Etický kodex, 2012).

3 SPOLEK DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z. S. JAKO POSKYTOVATEL SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

Organizace zabývající se intenzivní prací s náhradními rodinami a jejich dětmi vznikaly již počátkem devadesátých let. Od tohoto okamžiku se začaly sledovat a zapisovat potřeby pěstounských rodin. Všechny zákony, které se do roku 2013 zabývaly touto problematikou, byly velmi obecné a bez jakékoli podpory ze strany veřejné správy. Organizace, které se zabývaly poskytováním služeb v oblasti NRP, fungovaly velmi dlouho bez systémového financování, podrobnější právní úpravy a standardů kvality. Tato skutečnost zapříčinila, že byl v České republice nedostatek služeb pro náhradní rodiny a služby pěstounům byly tak častokrát nedostupné (Nadační fond J&T, 2014).

Novela o sociálně-právní ochraně dětí se na tento fakt zaměřila. Přesně definovala práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče, a to v § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů zákona č. 401/2012 Sb. s účinností od 1. 1. 2013 (Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]).

Dle těchto ustanovení má každá pečující osoba, nebo osoba v evidenci právo na poskytnutí trvalé, nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o dítě. Dále také právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě a právo na zprostředkování terapeutické, psychologické nebo jiné pomoci. Pěstouni mají také povinnosti. Těmi jsou zvyšování si znalostí a dovedností v oblasti výchovy a péče o dítě, povinnost udržovat a rozvíjet kontakt s osobami dítěti biologicky blízkými. Pěstouni mají také povinnost umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče (Nadační fond J&T, 2014).

Na základě těchto změn se občanské sdružení Děti patří domů, o.s., které do té doby fungovalo jako zájmové sdružení, rozhodlo profesionalizovat se. Organizace navýšila počet pracovníků a vypracovala standardy pro práci s klienty. Děti patří domů, o.s. se rozhodlo, že bude poskytovat pěstounům komplexní služby zahrnující vše, co pěstounská rodina potřebuje, a to od 1. 1. 2013, tedy ode dne kdy vstoupila v platnost novela o sociálně-právní ochraně dětí (Výroční zpráva o činnosti Děti patří domů, 2013).

DPD, z.s. má ve svých standardech kvality určeno, že jeden klíčový pracovník má maximální kapacitu 20 pěstounských rodin, které mají s DPD, z.s. uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče. Na každou jednu pěstounskou rodinu, se kterou má spolek DPD, z.s. podepsanou dohodu o výkonu pěstounské péče, obdrží DPD, z.s. od Úřadu práce 48 000 Kč na jeden kalendářní rok. S tímto obnosem peněz DPD, z.s. hospodaří, platí z něj náklady na provázení pěstounskou péčí, které obsahují například mzdy klíčových

pracovníků, administrativu, cestovní průkazy atd. Každá rodina, kterou DPD, z.s. provází, obdrží budget rodin v částce 18 000 Kč na rok a z něj rodina čerpá finance na ostatní služby, kterými jsou například vzdělávání, výpomoc, respitní péče, atd., částka 18 000 Kč je stejná pro všechny rodiny (Výroční zpráva o činnosti Děti patří domů, o.s. 2014).

K 31. 12. 2015 organizace DPD, z.s. prováděla celkem 66 rodin. Od počátku r. 2013 byla dohoda o výkonu pěstounské péče ukončena s 11 rodinami. V 5 případech byla ukončena samotná pěstounská péče, z toho u 2 rodin šlo o dosažení zletilosti přijatých dětí, 1 rodina se odstěhovala do zahraničí, 1 rodina předala dítě do péče tety a 1 rodina vrátila dítě do dětského domova. Ostatní rodiny skončily z důvodů odchodu k jiné organizaci, z toho u 1 rodiny šlo o střet zájmů, jelikož pěstounka začala pracovat pro spolek DPD, z.s.. Celkem 2 rodiny byly nespokojeny se službami DPD, z.s. a ostatní si našli organizaci blíže ke svému trvalému bydlišti. V současné době, tzn. k únoru 2016, má DPD, z.s. uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče s 66 rodinami a spolek eviduje 8 zájemců o uzavření dohody z řad žadatelů o NRP, kteří jsou v právě procesu přijímání dítěte. Z kapacitních důvodů muselo DPD, z.s. odmítnout 4 rodiny kvůli vyčerpání klíčových pracovníků, jejichž počet je v současné době 5 (Valná hromada, 27. 02. 2016).

3.1 Doprovázení a poradenství

Doprovázením se myslí podpora, kontrola a vzdělávání při výkonu NRP. Tato služba je dle legislativního rámce České republiky prováděná odbornými pracovníky, tzv. klíčovými pracovníky. Dle zákona o SPOD § 47b tuto službu automaticky získává každá pěstounská rodina (Amalthea, 2013).

Služba doprovázení a poradenství je poskytována spolkem DPD, z.s., a to všem pěstounům, se kterými má organizace uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče. Provázením se myslí osobní kontakt klíčové pracovníce organizace DPD, z.s. s pěstounskou rodinou, který musí být uskutečňován v minimálním rozsahu alespoň jednou za dva měsíce. Tato setkávání probíhají nejčastěji v domácnostech pěstounů. Klíčoví pracovníci konzultují a řeší s pěstouny aktuální problémy náhradní rodiny. Mezi takové problémy může patřit například prospěch a chování dětí, komunikace s úřady, zdravotní stav, atd. Klíčový pracovník má také za úkol udržovat dohled nad výkonem pěstounské péče a zdravým vývojem přijatých dětí. Mimo problémy rodiny klíčoví pracovníci také v rámci těchto sezení individuálně pracují s dětmi na posílení osobní identity a sebedůvěry dětí. Organizace DPD, z.s. je také schopna poskytnout rodině a dětem službu krizové intervence (Výroční

zpráva o činnosti DPD, 2014). „Krizová intervence je metoda – způsob chování a jednání pracovníka, který v klientovi navozuje pocit zvládnutí situace a úlevy. Jedná se o uspořádání návaznost postupů, které klienta vedou k vyřešení současné situace a k obnově jeho sil. Zaměřuje se na podnět, který krizovou situaci vyvolal, na pocity s ním spojené, na možné zdroje pomoci v klientově okolí a na jeho vlastní síly“ (Špatenková 2004, cit. dle Andršová, 2012, s. 85).

Každá pěstounská rodina má také právo na využití služeb odborné pomoci. Tato pomoc může mít formou psychologickou, terapeutickou apod. Dle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů zákona č.401/2012 Sb. s účinností od 1. 1.2013 má náhradní rodina nárok minimálně jedenkrát za šest měsíců tuto službu využít. (Ministerstvo práce a sociálních věcí [online])

Pěstouni také mají povinnost udržovat a rozvíjet kontakt s biologickými příbuznými dítěte. Biologičtí rodiče mají právo se pravidelně stýkat se svým dítětem. Pěstoun jim tak osobní kontakt musí umožnit. V životě přijatého dítěte mimo to nastanou situace, kdy kontakt s biologickými rodiči musí sám pěstoun vyhledat. Jsou to situace, kdy se rozhoduje o podstatných záležitostech života dítěte. Jedná se například o závažnější léčebné zákroky nebo o cestovní pas dítěte. Komunikace s biologickými rodiči dítěte je mnohdy velmi komplikovaná a zdlouhavá. Pěstoun musí vždy pamatovat na to, aby citlivě nakládal s informacemi o biologických rodičích dítěte, které dítěti sděluje. Jednou ze základních náplní služby doprovázení je udržování dobrých vztahů mezi pěstounem, dítětem a jeho biologickými rodiči. (Nadační fond J&T, 2014).

Spolek DPD, z.s. tak v rámci doprovázení pěstounských rodin poskytuje právě službu asistovaného kontaktu rodiče s dítětem. Asistovaný kontakt je specifická situace, kdy pracovník sociálních služeb asistuje u předávání dítěte. Úkolem sociálního pracovníka je podporovat a mapovat průběh samotného kontaktu. V případě vyhocené situace má sociální pracovník pravomoc zasáhnout (Dobrušová a kol., 2012).

3.2 Vzdělávací a osvětové akce

Novinkou, kterou přinesla novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, je povinnost pěstounů vzdělávat se. Toto vzdělávání musí být v minimálním rozsahu 24 hodin ročně (Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]).

Vzdělávání prostřednictvím spolku DPD, z.s. probíhalo ještě před samotným vznikem organizace, a to prostřednictvím svépomocné skupiny s názvem „Maminky“. Tato skupina

se scházela ještě před rokem 2007. Jak je již zmíněno v podkapitole historie spolku DPD, z.s., tak do této skupiny docházeli odborníci z různých psychologických a sociálních oblastí. S postupem času organizace realizovala mnoho dalších vzdělávací pobytů a v roce 2013 již měli klienti DPD, z.s. možnost vybírat si z velké škály termínů, témat a typů možného vzdělávání. V roce 2014 DPD, z.s. rozšířilo své služby o vzdělávání pěstounů na klíč pro jiné organizace a také vzdělávání odborníků v oblasti NRP (Děti patří domů [online]).

Pěstouni mají povinnost se vzdělávat v oblasti výchovy a péče o dítě. Doprovodná organizace má tak za úkol toto vzdělávání naplánovat a zprostředkovat. Vzdělávání by mělo mít jistou úroveň, mělo by být kvalitní a smysluplné. Témata, ve kterých by měli pěstouni zvyšovat své znalosti, se musí věnovat výkonu pěstounské péče a stanovuje je § 5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů zákona č.401/2012 Sb. s účinností od 1. 1. 2013 (Amalthea, 2013).

Vzdělávací a osvětové akce prováděné DPD, z.s. mohou mít různé podoby, a to:

- 1) Maminky – jedná se o víkendové vzdělávání pěstunek s certifikátem na 16 hodin vzdělávání.
- 2) Vzdělávací či osvětové dopoledne/odpoledne – seminář či beseda s certifikátem na 6-8 hodin vzdělávání určená pro pěstouny, hostitele, zájemce, veřejnost a odborníky v oblasti NRP.
- 3) Víkendový vzdělávací seminář – jde o seminář s certifikátem na 16 hodin vzdělávání
- 4) Jednodenní vzdělávací seminář – je určen nejen pro pěstouny, hostitele, zájemce a veřejnost, ale také pro odborníky. Tento seminář má certifikát na 6-8 hodin vzdělávání.
- 5) Rodinné pobyty se vzděláváním – jde o společný relaxační víkend pro celé pěstounské, hostitelské a adoptivní rodiny. Tento víkend je doplněn o seminář s certifikátem na 8 hodin vzdělávání.
- 6) Individuální osvěta NRP – jedná se o individuální kontakt zájemce o NRP a pracovníka DPD, z.s. v místě bydliště zájemce. Tato individuální osvěta má certifikát na 1-3 hodiny vzdělávání.
- 7) Individuální příprava k hostitelské péči – jedná se o individuální kontakt zájemce o hostitelskou péči a pracovníka DPD, z.s. v místě bydliště zájemce. Tato

individuální osvěta má certifikát na 1-3 hodiny vzdělávání. (Návod k dobrému použití DPD, 2013)

Nejčastějšími vzdělávacími akcemi pro pěstouny, které zajišťuje DPD, z.s., jsou vzdělávací pobyty rodin. Pěstouni těchto akcí rádi využívají, protože kromě samotného povinného vzdělávání jim tento pobyt poslouží k duševní relaxaci. Pracovníci spolku DPD, z.s. mají na pobytech možnost lépe se s pěstounskými rodinami poznat a prohloubit tak vzájemnou důvěru a porozumění. Při vzdělávání pěstounů má DPD, z.s. vždy zajištěn respitní pobyt pro děti těchto pěstounů, a to většinou v místě samotného vzdělávání (Výroční zpráva o činnosti DPD, 2014).

Spolek DPD, z.s. má stálou síť lektorů, kteří mají s výchovou dětí v NRP mnohaleté zkušenosti. Jsou to odborníci z oborů psychologie, lékařství, speciální a sociální pedagogiky atd. Mezi lektory DPD, z.s. patří například známé pěstounky a spisovatelky MUDr. Dagmar Zezulová a Mgr. Hana Brodníčková. Vzdělávání se lektoři snaží vést co nejvíc interaktivně. Znamená to, že DPD, z.s. při vzdělávání využívá diskuzí, skupinové práce, modelových situací, kasuistik, her atd. Zaměstnanci a členové spolku věří, že díky těmto metodám si pěstouni zapamatují větší množství informací než z klasických přednášek (Děti patří domů [online]).

3.3 Rozvoj hostitelské péče

Jednou z oblastí, kterým se DPD, z.s. věnuje, je rozvoj hostitelské péče v České republice. Touto formou obdoby pěstounské péče se DPD, z.s. zabývá již od roku 2008. Rozvoji hostitelské péče DPD, z.s. pomáhá skrze osvětu a poradenství, včetně osobních setkávání (Blahutová, Zezulová, 2011).

Hostitelská péče, někdy též nazývaná jako péče zástupná, je takovou formou NRP, jež není upravená zákonem. Mezi hostitelem a dítětem z dětského domova nevzniká žádný právní vztah (Novotný, 2014). Dle legislativy České republiky totiž pojem hostitelská vůbec neexistuje. V praxi ho ale umožňuje §30 zákona 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, účinný od 1. 4. 2000. Dle tohoto zákona může dítě z dětského domova pobývat mimo ústavní zařízení u fyzických osob maximálně po dobu 14 dní. V odůvodněných případech lze tuto dobu prodloužit (Blahutová, Zezulová, 2011).

Dle Blahutové a Zezulové se v hostitelské péči jedná o „*Dlouhodobé a opakující se kontakty dítěte žijícího v dětském domově s rodinou či jednotlivci, kteří nejsou biologickými příbuznými dítěte.*“ (Blahutová, Zezulová, 2011, s. 11).

Význam hostitelské péče pro dítě i samotnou hostitelskou rodinu není zanedbatelný. Pro děti z dětských domovů je velmi důležité, že dostanou možnost poznat model fungující rodiny a vztahů v ní. Dítě může s hostiteli navázat stabilní citové pouto, které vede k posílení důvěry dítěte k dospělým osobám. Samotná hostitelská rodina může zažít pocit radosti z pomoci druhému a může s uspokojením sledovat, jak se dítě v rodině rozvíjí a mění. Pro biologické děti hostitele může zkušenost s dětmi z dětského domova rozvinout empatii a prosociální chování (Blahutová, Zezulová, 2011).

Pěstounka Dagmar Zezulová ve své autobiografické knize vzpomíná na dobu, kdy její rodina poskytla hostitelskou péči dívence z dětského domova: *„Když Majka odjela, uvědomili jsme si, co jsme jí všechno dali. Poprvé zažila normální život v normální rodině. Začala nám psát nečitelné dopisy plné chyb, ale také vzpomínek, nadšení a radosti. Paní ředitelka nám v září volala a děkovala za to, co jsme pro Majku udělali. Řekla nám, jak nesmírně jí to pomohlo v sebehodnocení, vnímání světa, jak se těší na naše dopisy a jak ohromně se zlepšila ve škole“* (Zezulová, 2006 s. 36).

Hostitelská péče slouží převážně těm dětem, u kterých z různých důvodů nemohlo dojít k osvojení, pěstounské péči či poručenství. Jedná se převážně o starší děti, které nejsou právně volné (Novotný, 2014). Tyto děti většinou pocházejí ze sourozeneckých skupin a potřebují s nimi udržovat stálý kontakt, který jim umožňuje právě dětský domov. Zároveň však potřebují zažít život ve funkční rodině, kde dostanou možnost porozumět mezilidským vztahům ve světě (Zezulová, 2012).

Existují dvě možné formy hostitelské péče, a to spontánní či plánovaná. Spontánní hostitelská péče vzniká přirozeně, na základě náhodného seznámení se dítěte z dětského domova s lidmi, kteří si ho oblíbili a chtějí s ním trávit více času. Jedná se převážně o sousedy, rodiče kamarádů dítěte, ale i vychovatele z dětského domova. Druhou možností je plánovaná hostitelská péče. V tomto případě se zájemci o hostitelskou péči obrátí na určitou organizaci, či instituci s žádostí o rady k zprostředkování kontaktu s dítětem z dětského domova. Takovou organizací je právě spolek DPD, z.s. (Děti patří domů [online]).

Spolek DPD, z.s. pořádá odborné semináře týkající se problematiky hostitelské péče, a to jak pro zájemce o hostitelskou péči, tak pro odborníky z řad různých institucí. Těchto seminářů se účastní také ředitelé a pracovníci dětských domovů, učitelé, sociální pracovníci. Od roku 2009 proběhlo díky DPD, z.s. 18 osvětových akcí s touto tematikou. Semináře probíhají v pronajatých prostorách na různých územích České republiky, převážně ve Svitavách a v Praze (Děti patří domů [online]).

3.4 Respítní péče

Trvalá péče o přijaté děti je velmi náročná a mnohdy vysilující. Proto novela o sociálně právní ochraně dětí zavedla takzvanou respítní službu, která slouží jako prevence proti vyčerpání sil pečovatelů. Pojem respítní péče se může označovat též jako péče úlevová, nebo odlehčovací. Jedná se o péči zástupnou, která je poskytována na omezenou dobu. Cílem této služby je zajistit, aby osobám pečujícím o přijaté děti byl poskytnut prostor pro odpočinek. Osoba pečující má nárok na dovolenou, a to v rozsahu 14 kalendářních dní v roce. Podmínkou je, že přijaté dítě musí být alespoň ve věku dvou let (Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, 2013)

Děti z kojeneckých ústavů a dětských domovů mívají specifické potřeby, a tak se běžně stává, že si je příbuzní rodičů, nebo vedoucí volnočasových aktivit netroufnou hlídat. Mezi tyto specifické potřeby se například řadí podávání léků nebo pomoc se sebeobsluhou (Návod k dobrému použití DPD, 2013).

Organizace DPD, z.s. má dlouholetou tradici v poskytování respítních služeb pěstounským rodinám. Jedná se o službu velmi specializovanou v oblasti NRP. Respítní tým pracovníků DPD, z.s. je kvalifikovaný a prověřený. Tým respítních pracovníků, který v době psaní bakalářské práce, tedy k únoru 2016, čítá 20 lidí a je průběžně a pravidelně vzděláván v těchto oblastech:

- 1) Deprivace
- 2) Práce s dětmi
- 3) Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte
- 4) Sexualizované chování
- 5) Zneužívání návykových látek
- 6) Úmluva o právech dítěte
- 7) Zvládání náročných krizových situací
- 8) Syndrom vyhoření
- 9) Tolerance k odlišnostem a výchova proti rasismu
- 10) První pomoc zážitkem
- 11) Spolupráce s pěstouny a s klíčovými pracovníky (Děti patří domů [online]).

Respítní péče může mít různé podoby. Může se jednat o respítní pobyty víkendové, dlouhé letní, individuální či krátkodobé. Spolek DPD, z.s. také umožňuje rodině zvolit si vlastního respítního asistenta, kterého si rodina sama vybere. S touto osobou DPD, z.s.

uzavře dohodu a provedení práce a proškolí ji v poskytování první pomoci. Poslední možností, jak využít 14 dní dovolené, je pro pěstouny právo na čerpání financí na jakýkoliv tábor, či pobyt organizovaný jinou organizací (Návod k dobrému použití DPD).

Organizace DPD, z.s. má ve svých standardech kvality uvedeno, že maximální možný počet dětí, které se mohou zúčastnit víkendového respitního pobytu, je 15. U letního týdenního respitního pobytu je tato kapacita navýšena počet na 24 dětí. Co se týče individuálního respitního pobytu, tam je zohledněn počet pracovníků k počtu dětí. Také se přihlíží k individuálním potřebám dětí v konkrétní rodině (Návod k dobrému použití DPD).

3.5 Naplnění volného času pro děti a mladistvé z pěstounských rodin

Spolek DPD, z.s. usiluje o to, aby děti z náhradních rodin měly hezké dětství, proto se snaží dětem nabídnout co nejzajímavější způsob, jak trávit svůj volný čas.

Pro naplnění volného času dětí z NRP organizace DPD, z.s. v roce 2012 zřídila zájmový klub se jménem Klubíčko. Klubíčko se nacházelo ve Svitavách a svou činnost směřovalo k dětem z pěstounských rodin a to i k dětem se zvláštními potřebami. Vedoucí klubu měli pro děti připravené aktivity zaměřené například na sebepoznávání, práci s identitou, arteterapii, anglickou konverzaci a mnoho dalších. Tohoto projektu se účastnilo 38 rodin s dětmi v NRP a 16 rodin z řad žadatelů o NRP a hostitelů. Celkem se Klubíčka účastnilo 146 dětí. Nyní v roce 2016 Klubíčko funguje 6x v roce a to paralelně s jednodenním vzděláváním rodičů (Výroční zpráva o činnosti občanského sdružení Děti patří domů, 2012).

Organizace DPD, z.s. také usiluje v rámci všech akcí konaných pro děti o to, aby byl jejich volný čas co nejsmyslupněji naplněn. Proto jsou všechny respitní pobyty a uskutečňovaná setkávání dětí z NRP tematicky zaměřená. Pracovníci DPD, z.s. pro děti připravují program na různá témata a zároveň dbají na to, aby na pobytu při programu nevznikaly konflikty. Těm se snaží tým DPD, z.s. vyvarovat například tím, že nepodněcuje děti k zbytečné a agresivní soutěživosti. Víkendové a týdenní respitní pobyty mají tak vždy nějaké téma, například Cesta do země-nezemě, Zapeklité případy Sherlocka Holmese, nebo Malý princ aneb putování po planetách.

Zajímavostí z oblasti volnočasových aktivit dětí a mládeže z NRP, je projekt Kruh mladých. V rámci projektu DPD, z.s., podpořeného MPSV, byla v roce 2015 vydána publikace s názvem Kruh mladých, která se zabývá autentickými příběhy mladých lidí z NRP. Spolek DPD, z.s. v této publikaci představuje veřejnosti příběhy osmi lidí, kteří se

rozhodli podělit se se svým životním příběhem v náhradní rodině. Tato publikace vznikla díky fungování svépomocné a neformální skupiny mladých lidí z NRP, která fungovala v roce 2012 a 2013. Tito mladiství se ve svém volném čase dobrovolně scházeli, aby spolu mohli prodiskutovat své zkušenosti, názory a pocity z NRP. Důležité pro ně bylo, že se necítili sami a že mají kolem sebe lidi, kteří jim rozumí a chápou je (Zezulová, 2015).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část je realizovaná formou kvalitativního výzkumu. Tato metoda je zvolena z důvodu potřeby hloubkového zkoumání problematiky výzkumu v přirozeném prostředí pěstounů.

Kvalitativní výzkum je procesem, který si klade za cíl získat celistvý obraz zkoumaných jevů založený na specifickém vztahu účastníka výzkumu a badatele. Výzkumník se snaží o rozkrytí a představování toho, jak lidé rozumí sociální realitě, jak ji prožívají a utvářejí. Výhodou kvalitativního výzkumu je, že díky němu může badatel získat detailní informace o zkoumaném jevu, které se kvalitativními metodami těžko zachycují. (Strasuss, Corbin, 1999)

Cíl výzkumu: Hlavním cílem výzkumu, je prostřednictvím vybrané metody zhodnotit jaký má spolek DPD, z.s. přínos pro pěstounské rodiny.

Hlavní výzkumná otázka: V čem spočívá přínosnost spolku DPD, z.s. pěstounským rodinám?

Dílčí cíle výzkumu:

- 1) Zjistit, zda jsou pěstouni **spokojení v oblasti kvality** služeb spolku DPD, z.s..
- 2) Zjistit, čeho si pěstouni a zakladatelky spolku nejvíce na organizaci DPD, z.s. cení.
- 3) Zjistit, zda **respitní pobyty** nějakým způsobem **obohacují přijaté děti**.
- 4) Zjistit, **co** ve spolku DPD, z.s. **chybí**.

Dílčí výzkumné otázky:

VO 1 Jsou pěstouni spokojení v oblasti kvality služeb poskytované spolkem DPD, z.s.?

VO 2 Čeho si pěstouni a zakladatelé na spolku DPD, z.s. nejvíce váží?

VO 3 Jsou respitní pobyty pro přijaté děti důležité?

VO 4 Je něco, co ve spolku DPD, z.s. chybí?

4.1 Výzkumný vzorek respondentů

Vzorek respondentů byl vybrán záměrně v souladu s cílem kvalitativního výzkumu. Byly vybrány 3 ženy pěstounky, u nichž je známo, že využívají všech služeb poskytovaných spolkem DPD, z.s. mimo služby hostitelské péče. Zkontaktování pěstounek bylo

uskutečněno prostřednictvím spolku DPD, z.s. S pěstounkami byly sjednány termíny schůzek, které proběhly v přirozeném prostředí domova samotných pěstounek.

Dále byly uskutečněny rozhovory se zakladatelkami spolku DPD, z.s. Dagmar Zezulovou a Michaelou Blahutovou, které se uskutečnily při příležitosti setkání členů spolku DPD, z.s. na respitním soustředění, konaném 17. ledna 2016 ve Svitavách.

V úvodu rozhovoru byly respondentky seznámeny s cílem výzkumu a bylo jim sděleno, že zůstanou v anonymitě. Všechny respondentky souhlasily. Rozhovory byly zaznamenávány na diktafon a následně doslovně přepsány.

Představení jednotlivých respondentek z řad pěstounských matek:

Respondentka A:

Žena ve věku 42 let, vdaná. Žije s manželem ve společné domácnosti, společně s dvěma dcerami. Starší dívka je biologickým potomkem respondentky a jejího manžela a má 20 let. Dívka trpí epilepsií a psychickými problémy, jakými jsou strach z cizích prostor, špatná paměť v rámci stresových situací, nejistota v cizím kolektivu atd. Tyto problémy úzce souvisí s právě s epilepsií. Stresové situace vyvolávají u dívky epileptické záchvaty. V rozhovorech vystupuje pod smyšleným jménem Kája. Když bylo dívce 10 let, tak do rodiny přijali 6 letou holčičku minoritního etnika. V rozhovorech je tato dívka uvedena pod smyšleným jménem Kamila. Kamila má nedoslýchavost na obě uši a nefunkční mimiku v obličeji. Díky tomu špatně vyslovuje a hůře rozumí mluvenému slovu. Nyní je Kamile 16 let. Po dobu 6 měsíců žil v rodině také Kájín spolužák, který se ocitl v tíživé životní situaci. V rozhovorech vystupuje pod smyšleným jménem Adam. Během půl roku došlo u chlapce ke stabilizaci jeho zdravotního stavu a zároveň došlo k vývoji bytové situace jeho otce. Respondentka byla v kontaktu se zakladatelkami spolku ještě před jeho samotným vznikem. Služeb organizace DPD, z.s. tedy začala využívat již od roku 2009. Od roku 2013 má respondentka se spolkem uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče.

Respondentka B:

Žena ve věku 46 let, vdaná. Žije s manželem ve společné domácnosti. Manželé mají dvě biologické děti. Syna 24 let a dceru 22 let, obě děti jsou zdravé a již žijí samostatným životem mimo domácnost respondentky. V roce 2004 rodina přijala do rodiny osmiletou zdravou dívku majoritního etnika. Biologickému synovi v době přijetí dívky bylo 13 let a biologické dceři 11 let. Nyní je této přijaté dívce 20 let. V roce 2006 ještě do rodiny přibyla sourozenecká dvojice, a to čtyřletá dívka a tříletý chlapec. Dívce je nyní 12 let a v rozhovoru

vystupuje pod smyšleným jménem Maruška. Chlapci je nyní 11 let. Určitou dobu tedy v rodině vyrůstalo pět dětí. Nyní se nachází v domácnosti pouze dvě nejmladší děti. Výchova této sourozenecké dvojice je náročnější v tom, že obě děti mají poruchu pozornosti s hyperaktivitou (ADHD), dívka má atypický autismus a chlapec Aspergerův syndrom. Tato respondentka byla stejně jako respondentka A v kontaktu se zakladatelkami spolku ještě dříve před jeho založením. Služeb organizace využívá od roku 2009 a dohodu o výkonu pěstounské péče má podepsanou od roku 2013.

Respondentka C:

Žena ve věku 52 let. Žije s manželem ve společné domácnosti. Manželé mají jednoho dospělého biologického potomka a 3 dospělé děti, z nichž některé jsou v adopci a některé byly v pěstounské péči, které již nežijí ve společné domácnosti. Nyní žijí s respondentkou a jejím manželem ve společné domácnosti 3 zletilé a 3 nezletilé děti. Zletilé děti stále studují. Tři nezletilé děti jsou v pěstounské péči. Jedná se o desetiletou dívku, dvanáctiletého chlapce a čtrnáctiletého chlapce. Nejmladší dívka má diagnostikovanou poruchu pozornosti. Oba chlapci mají diagnostikované ADHD. Mladší dvanáctiletý chlapec má dětský autismus a v rozhovoru je zmiňován pod smyšleným jménem Jakub. O organizaci DPD, z.s. se respondentka dozvěděla od své přítelkyně, která již služeb DPD, z.s. využívala. Služeb organizace začala využívat v roce 2011. Dohodu o výkonu pěstounské péče, má respondentka uzavřenou od roku 2013.

Představení zakladatelek spolku DPD, z.s.

Mgr. et Mgr. Michaela Blahutová:

V roce 2007 vystudovala sociální a speciální pedagogiku na Masarykově univerzitě v Brně. Již od roku 2000 navštěvovala dětský domov v Čeladné a po dobu sedmi let zde byla dobrovolníkem a brigádníkem. V roce 2007 poznala MUDr. Dagmar Zezulovou, se kterou začaly vést diskuze na téma NRP v České republice. Ženy se navzájem inspirovaly a v následujícím roce 2008 založily organizaci Děti patří domů, o.s. Nejdříve p. Blahutová pracovala v DPD, z.s. na dobrovolnické bázi, avšak v roce 2013 se stala jejím zaměstnancem. V organizaci DPD, z.s. zastává pozici klíčového pracovníka a koordinátora provázení. Také je lektorkou vzdělávání, například v oblastech deprivace, hostitelské péče, kontaktu dítěte s biologickou rodinou, atd.

MUDr. Dagmar Zezulová:

Pracuje jako primářka ve svitavské nemocnici na oddělení zobrazovacích metod. Od roku 1994 je pěstounkou. S manželem má dva biologické syny. Během let přijali do pěstounské péče tři dívky a jednoho chlapce. V roce 2006 vydala knihu s názvem „Domov je místo, odkud tě nevyhodí“, ve které popisuje dětství svých i přijatých dětí. K této knize vydala také pokračování příběhů s názvem „Domov je místo, odkud tě nevyhodí, ani když vyrosteš“. MUDr. Dagmar Zezulová také napsala odbornou knihu s názvem „Pěstounská péče a adopce“, ve které jsou praktické rady pro náhradní rodiče, zájemce o adopci a pěstounskou péči. V organizaci DPD, z.s. zastává práci odborné garantky, metodičky respitní péče a lektorky.

4.2 Technika sběru dat

Před realizací samotného výzkumu bakalářské práce bylo plánováno uskutečnit metodu nestrukturovaných rozhovorů. Tato metoda spočívá v rozhovoru s respondentem, kdy výzkumník nemá předem připravený seznam otázek, ale pouze obecné téma. Rozhovor probíhá tak, že výzkumník seznámí respondenta se zkoumaným tématem a požádá jej, aby svými vlastními slovy popsal to, co si o zkoumaném tématu myslí. (Ferjenčík, 2000). Při realizaci prvního rozhovoru s pěstounkou bylo využito právě metody nestrukturovaného rozhovoru. Výsledný materiál, který vzešel z uskutečněného rozhovoru, byl moc obecný. Proto bylo s přihlédnutím k cíli výzkumu přistoupeno k metodě strukturovaných rozhovorů, u něhož je zaručena vyšší kontrola nad otázkami tazatele, odpověďmi respondentů, stupni přesnosti a opakovatelnosti výzkumu. (Ferjenčík, 2000)

Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami je takovým typem rozhovoru, kdy jsou pečlivě formulované otázky, na které mají respondenti odpovědět. Takto vniklé rozhovory zajišťují mnohem menší pravděpodobnost výrazné odlišnosti ve struktuře získaných dat. (Hendl, 2005)

4.3 Technika analýzy dat

Zvolenou technikou analýzy získaných dat je otevřené kódování, které bylo vyvinuto v roce 1999 Straussem a Corbinovou a bylo součástí metody zakotvené teorie. Otevřené kódování se ukázalo jako velmi účinné a jednoduché, a proto se začalo používat v mnoha kvalitativních projektech. Obecně jsou otevřeným kódováním operace, pomocí kterých jsou rozebrány a konceptualizovány shromážděné údaje. Ty jsou pak následně složeny novým

způsobem. Při této technice analýzy dat je text jako sekvence rozložen na jednotky, kterým jsou přidělena jména. S takto pojmenovanými částmi textu výzkumník nadále pracuje. (Švaříček, Šed'ová, 2007).

Zvolenou analytickou strategií metody otevřeného kódování v tomto výzkumu je technika vyložení karet. Dle Švaříčka a Šed'ové jde o to, že „výzkumník vezme kategorizovaný seznam kódů, kategorie vzniklé skrze otevřené kódování uspořádá do nějakého obrazce, či linky a na základě tohoto uspořádání sestaví text tak, že je vlastně převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií.“ (Švaříček, Šed'ová, 2007 st. 226)

4.4 Analýza a interpretace získaných dat

Z kódů, které byly metodou otevřeného kódování získány, byl vytvořen jeden výstup. Ten v sobě zahrnuje jak data získaná z rozhovorů s respondentkami z řad pěstounských matek, tak také se zakladatelkami spolku DPD, z.s. Díky tomu je vytvořen komplexní obraz o vlastnostech a službách spolku DPD, z.s. Z kódu jsou vytvořeny čtyři kategorie s těmito názvy: I. Celkový dojem z organizace, II. Poskytované služby sociálně-právní ochrany dětí, III. Respitní pobyty a IV. Změna. Kódy získané z rozhovorů se týkají právě těchto čtyř hlavních kategorií.

Kategorie I. Celkový dojem z organizace

Tato kategorie je zaměřená na pocity a dojmy, které mají respondentky z řad pěstounských rodin a také zakladatelky spolku z celkového chodu organizace DPD, z.s. Zajímala jsem se o to, jakým způsobem spolek působí na respondentky a zda je celkový dojem z organizace DPD, z.s. kladný.

Kódy- důvěra, profesionalita, osobní přístup, znalost problematiky NRP, zkušenost

- **důvěra**

Důvěra je velmi křehký vztah, kdy se lidé spoléhají na druhé lidi, věci, nebo instituce. Je obtížné si ji vybudovat a spoléhat se na ni. Z rozhovorů s pěstovkami vzešlo, že důvěra je hlavním důvodem, proč využívají právě služeb spolku DPD, z.s.. Respondentka B uvedla: „Lidé, kteří v tomto spolku pracují, jsou lidé, které znám, takže jim důvěřuji. To bylo hlavním důvodem, proč jsem se rozhodla uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče právě s touto organizací.“, nebo respondentka A: „Důvod byl pro mě jasný, a to důvěra v osoby pracující v DPD, znalost přístupu a práce DPD.“

O důvěře se také zmínila zakladatelka Dagmar Zezulová: „*Pro mě je nejdůležitější osobní přístup a ovzduší důvěry. Byla bych ráda, kdyby si DPD dokázalo udržet rodinnou atmosféru a zůstalo tak nadále menší organizací, založenou na dobrých vztazích mezi lidmi.*“ Tento výrok v sobě zahrnuje také další subkategorii, kterou v rozhovorech respondentky velmi zmiňovaly, a to osobní přístup.

- **osobní přístup**

Vždy, když se jedná o práci s rodinami a převážně dětmi, je důležité, aby byl zachován osobní přístup. Každá rodina je originální a problémy, které řeší, jsou velmi odlišné.

Dle Michaely Blahutové si spolek zakládá na: „*individuální, velmi přátelské péči a přístupu a široké nabídce služeb...zároveň jsou pracovníci spolku ochotní nárazově udělat v zájmu podpory rodiny i věci navíc, které vůbec nespádají do jejich kompetencí, například věnovat se dítěti v krizi i po skončení respitního pobytu.*“

Respondentka C oceňuje pravidelnost kontaktu s klíčovou pracovnící spolku. Toto doplňuje tvrzením: „*...tím, že nás klíčová pracovnice vídá často, zná dobře celou naši rodinu a její dynamiku*“. V souvislosti s otázkou osobního přístupu tato respondentka také uvedla: „*...to, že spolek umí vytvořit respitní pobyt přímo na míru naší rodině, je pro nás nejpřínosnější službou.*“ Také respondentka B se v rozhovoru vyjádřila, že oceňuje osobní přístup ve smyslu aktuální potřeby odpočinku pěstounů. Tato respondentka má v pěstounské péči dvě děti s poruchou autistického spektra, a proto si váží nabídky spolku k individuální a okamžité pomoci v podobě respitního pobytu v domácím prostředí pěstounské rodiny. Tento fakt komentuje slovy: „*Zaměstnanci spolku Děti patří domů jsou tam stáli, děti je znají roky, a když máme s manželem pocit, že opravdu potřebujeme chvíli vypnout a třeba na víkend odjet někam jenom se zrelaxovat, tak zaměstnanci spolku dojedou k nám a ty tři dny ty naše děti pohlídají.*“

Zakladatelka spolku Dagmar Zezulová osobní přístup pracovníků spolku ke klientům dokládá tímto tvrzením: „*Jestliže vidíme, že rodina potřebuje větší podporu, než jaká je daná zákonem, tak se snažíme ji v tomto maximálně pomoci.*“

- **profesionalita**

Všechny respondentky z řad pěstunek se zmiňují o vysoké odbornosti, odpovědnosti a jistotě, kterou jim spolek DPD, z.s. zajišťuje. Tuto skutečnost dokládá respondentka C výrokem: „*Jednak se jedná o organizaci, kterou jsme znali, a v jejím vedení jsou odborníci, kteří nám vždy dokážou pomoc. Dalším faktorem je Dagmar Zezulová. Ona je zárukou kvality, empatie a pomoci pro pěstouny i jejich děti. Dokáže naslouchat a pomáchat a*

v tomto duchu vede celé DPD. “ Respondentka A na otázku, z jakých důvodů si vybrala jako doprovodnou organizaci právě spolek DPD, z.s., odpověděla velmi stručně a výstižně: „*Věřím v profesionálnost a odbornost pracovníků DPD. Znají problematiku náhradní rodinné péče a mají s ní osobní zkušenosti*“.

Zakladatelka Michaela Blahutová se v rozhovoru zmínila: „*Troufám si tvrdit, že naše organizace patří mezi 10 až 30 organizací s opravdu kvalitními službami v České republice. Služby, které DPD svým klientům nabízí, jsou nadstandartní v porovnání s průměrnou kvalitou služeb u nás.*“

Důkazem, že si spolek na profesionalitě zakládá, je i fakt, že jedním ze sedmi principů práce, kterými se řídí všichni pracovníci DPD, z.s., je princip odbornosti. Ten dokládá, že spolek upřednostňuje kvalitu a komplexnost služeb nad kvantitou a poskytováním jednorázových služeb.

- **znalost problematiky náhradní rodinné péče**

Z rozhovorů s pěstounkami vzešlo, že si velmi váží skutečnosti, že pracovníci spolku DPD, z.s. mají vědomosti a osobní zkušenosti s náhradní rodinnou péčí. Mnoho z pracovníků DPD, z.s. si buď samo prošlo pěstounskou péčí, nebo vyrůstali v rodině s přijatými dětmi. Také jsou všichni pracovníci DPD, z.s. pravidelně proškolení. Svým klientům to spolek pravidelně oznamuje na webových stránkách DPD, z.s., také jim sděluje v jakých oblastech a jakým způsobem jsou pracovníci vzděláváni.

Respondentka B v rozhovoru prohlásila: „*Oni dobře znají problematiku poruch autistického spektra a vůbec problematiku přijatých dětí. Ty děti jsou prostě jiné než třeba zdravé děti, které běžně jezdí na tábory.*“ O tomto tématu se též vyjádřila respondentka A výrokem: „*Domnívám se, že vzhledem k nastavenému způsobu práce organizace prochází každý pracovník různými úrovněmi spolupráce, kde je dostatečně prověřena jeho schopnost empatie s dětmi v rámci náhradní rodinné péče. Také vím, že hodně z pracovníků spolku má osobní zkušenost s pěstounkou, proto se na práci s přijatými dětmi perfektně hodí.*“ Respondentka C se vyjádřila: „*Důležité je pochopení, čím děti prošly, znalost deprivace a poruch připoutání, problémů dětí v náhradní rodinné péči. Jak na děti reagovat, na co si dát pozor a čemu věnovat patřičnou pozornost.*“

O znalosti problematiky NRP také svědčí fakt, který uvádí Michaela Blahutová: „*Podíleli jsme se na připomínkování legislativních změn, zvláště novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Jsme součástí skupiny podporující transformaci péče o ohrožené rodiny. Pravidelně se účastníme různých setkání neziskových organizací na národní úrovni,*

kde řešíme aktuální problémy v systému péče o ohrožené děti a snažíme se tak společnými silami dosáhnout pozitivní změny v systému náhradní rodinné péče“.

- **zkušenost**

Spolek DPD, z.s., samozřejmě není jednou doprovodnou organizací pro pěstounské rodiny v České republice. Ostatně zakladatelka Michaela Blahutová v rozhovoru uvedla: *„Organizací je nyní myslím dostatek, s novelou vyrostly jako houby po dešti. Podstatnější je míra jejich odbornosti a kvality služeb, které poskytují. Mnohé v tomto oboru teprve začaly působit v roce 2013 nebo 2014 a nemají tudíž zkušenosti. Mnoho z nich mají velmi dobrý záměr a snahu se učit. Problém vnímám u organizací, kde klíčový pracovník pečuje o více než 22 rodin, často i 40. Také u organizací, kde práce v terénu je jen velmi formální, například půlhodinové návštěvy v rodině, často i nahrazené telefonátem. Také se domnívám, že pro střet rolí, a také jejich přetíženost, není vhodné doprovázení orgánem sociálně-právní ochrany dětí, což stále ještě mnohde je.“* Zakladatelky se na tomto základě domnívají, že spolek DPD, z.s. patří ke skupině opravdu zkušených organizací tohoto druhu. Dagmar Zezulová se v rozhovoru vyjádřila takto *„Problematika sociálně osiřelých dětí a řešení jejich osudů nás, zakládající členky DPD, spojovala již nějakou dobu před založením organizace. Měly jsme různé zkušenosti jak osobní, tak z jiných blízkých zdrojů, o nedostatečné podpoře a nabídce služeb pro pěstouny a především o osudech mnoha dětí, které byly "na doživotí" v ústavech. Viděly jsme mnoho děr v systému péče o tyto děti, mnoho z nich není vyřešeno dodnes. Jako první jsme začaly, ještě před založením organizace, poskytovat poradenství. Neformálně, v rámci vztahů mezi pěstouny a hostitelskými rodinami. Začaly jsme organizovat setkávání pěstounek, nabízet respitní tábory pro děti se specifickými potřebami a především podporovat hostitelskou péči jako jedno z možných řešení pro starší děti z dětských domovů“.*

Kategorie II. Poskytované služby sociálně-právní ochrany dětí

V této kategorii je zaznamenáno, jak respondentky vnímají služby poskytované spolkem DPD, z.s.. U respondentek z řad pěstounských rodin bylo sledováno, co považují za důležité a jakým způsobem jsou se službami spokojené. Také mě zajímal pohled zakladatelek spolku na jeho poskytované služby.

Kódy: potřebnost, spokojenost, jedinečnost

- **potřeba**

Jak již bylo zmíněno, každá pěstounská rodina je jedinečná a má jiné požadavky. Rodiny upřednostňují takové služby, které jsou pro jejich rodinu momentálně aktuální. Pro respondentku A je nejdůležitější službou doprovázení v případě krizové intervence:

„Máme možnost obrátit se s důvěrou na svého klíčového pracovníka v krizové situaci, to je pro nás velmi potřebná služba. Sami jsme toho využili dvakrát. Poprvé nám klíčová pracovníce pomohla vyhledat akutní psychologickou pomoc pro biologickou dceru ve chvíli, kdy nastaly problémy v době pobytu Adama v pěstounské péči. Podruhé jsme doprovázení využili pro zprostředkování setkání s biologickým otcem Kamily. Tato spolupráce pro nás byla velmi přínosná a díky profesionalitě vše proběhlo ku prospěchu obou zúčastněných stran.“

Respondentka C se nachází v jiné situaci, a tak považuje za nejdůležitější službu respitní pobyty pro děti. Stejně tak respondentka B, která uvádí: *„Za jednu z nejpřínosnějších služeb považuji právě respitní pobyty. Repitní pobyty jsou pro mou rodinu důležité, protože máme v péči děti s diagnózou atypický autismus a Aspergerův syndrom. Pro tyto děti v podstatě žádné tábory kromě APLY neexistují a DPD je schopno zajistit pro tyto děti asistenci.“*

Dle zakladatelek je nejdůležitější komplexnost a nabídka služeb. Spolek dbá na to, aby byly naplněny potřeby všech pěstounských rodin. Dle Dagmar Zezulové je pro spolek důležité *„...kvalitní provázení pěstounských rodin a propojení všech složek, kterými jsou provázení, respitní péče a vzdělávání tak, aby se nejednalo o formální naplňování zákona, ale skutečné potřeby konkrétních klientů. Zezulová se také vyjádřila k důležitosti naplňovat potřeby nejen přijatých dětí, ale i samotných pěstounů: „ Přestože se vždy jedná primárně o potřeby dětí, uvědomujeme si, že klíčoví pracovníci jsou snad jediným prvkem v celém systému, který naplňuje také potřeby pěstounů. Proto považuji za velmi důležité nezvyšovat počet klientů na jednoho klíčového pracovníka, jen tak může zůstat vztah mezi rodinou a klíčovou pracovníci dostatečně individuální a adresný.“*

- **spokojenost**

S rozhovorů s pěstounkami vyplývá, že jsou se službami spolku DPD, z.s. spokojené. Dvě respondentky se ke spokojenosti přímo vyjádřily. Respondentka B ji vyjadřuje takto: *„V současné době jsme asi ve fázi, kdy bych řekla, že nám ani žádná služba nechybí. Jako ať se jedná o vzdělávání, nějaké setkávání maminek pěstounek. Tak, jak to funguje, mně to vyhovuje.“* Velmi podobné tvrzení prohlásila respondentka A: *„Mě vzhledem k široké*

nabídce DPD nenapadá nic, co by DPD neposkytovalo, respektive co bych jako pěstoun očekávala od doprovázející organizace.“

Na otázku, v čem spočívá hlavní přínos spolku DPD, z.s. pěstounským rodinám, zakladatelka Michaela Blahutová mimo jiné odpověděla: *„V otevřenosti slyšet jejich názor, nějakou zpětnou vazbu a připomínky.“* Díky této otevřenosti se členové spolku mohou dozvědět, co od spolku pěstouni očekávají a co povede k jejich spokojenosti.

- **jedinečnost**

Respondentka B také uvedla, že si myslí, že organizace DPD, z.s. je v jistém směru ojedinělá. Toto dokládá výrok směřující k individuálním respitním pobytům: *„Takže děti zůstávají doma, ve svém vlastním známém prostředí a hlídá je člověk, kterého oni zase znají z těch hromadných respitních pobytů. Takže to je taková služba, která si myslím jen tak někde není.“* Také zakladatelka spolku Michaela Blahutová v rozhovoru uvedla:

„Domnívám se, že jsme v republice jedineční v tom, že každoročně klientům sdělujeme virtuální částku, takzvaný „badžet“, za kterou si mohou nakupovat potřebné služby, a tudíž se společně s námi podílet na hospodárném přístupu ke státnímu příspěvku.“

Kategorie III. Respitní pobyty

Respondentky z řad pěstounských rodin se v rozhovorech velmi často zmiňovaly o službě respitních pobytů, proto pro ně byla vymezena celá jedna kategorie. V této kategorii je uvedeno, jak pěstounky vnímají tuto službu a z jakého důvodu je pro pěstounské rodiny a hlavně pro samotné přijaté děti pěstounů tato služba potřebná a využívaná.

Kódy: empatie, seberealizace, identita, všem dětem

- **empatie**

Empatie neboli vcítění se je pojmem označujícím porozumění emocím a motivům druhého člověka. Člověk se ji může naučit používat. Také se může časem zdokonalovat v tomto umění odložit svoje vlastní názory a převážně předsudky.

Na respitní pobyty jezdí i děti, které jsou častokrát v něčem odlišné od většinové populace. Jsou to děti romského etnika, na vozíčku, s poruchou autistického spektra, cystickou fibrózou atd. Pro všechny děti, které jezdí na respitní pobyty, je kontakt s těmito dětmi obohacující a učí je vcítit se do pocitů druhého. Toto tvrzení dokládá výrok respondentky B: *„Já tam vidím přínos v tom, že na pobytech nikdo neřeší, že ty děti jsou jiné. Jestli je tam romské dítě, jestli je tam dítě na vozíčku, děti jsou mezi sebou prostě spokojené a nikdo se druhému nevysmívá. Všichni jsou si tam rovnocenní. Kdežto ve škole,*

nebo někde mezi jako běžnou populací si tyto děti vyslechnou spoustu škaredých věcí, nadávek a urážek. Zase nechci říkat, že všechny, ale speciálně naše děti ano. Maruška je tam spokojená právě z toho důvodu, že jí nikdo nic nevytýká, nikdo ji nehodnotí a „nezaškatulkován“. Proto je tam spokojená.“ Také respondentka A se vyjádřila velmi podobným způsobem: *„Tyto děti mají většinou nějaký hendikep, ať už zdravotní či psychický, ale v rámci respitních pobytů se necítí vyčleněny. Cítí se tam dobře.“* Respondentka C si myslí, že se děti na respitech učí, jak se chovat k druhým, a to dokládá odpovědí: *„Myslím, že děti tam poznají, jak se žije v jiných rodinách. Vymění si zkušenosti a učí se, jak se k sobě mají navzájem chovat.“*

- **seberealizace**

Seberealizace je dle uznávaného amerického psychologa Abrahama Maslowa tou nejvyšší lidskou potřebou. Tento pojem zahrnuje formování sebe sama, rozvíjení a využívání svých schopností. Možnost seberealizovat se dává spolek DPD, z.s. přijatým dětem na respitních pobytech, a to mnoha možnými způsoby. Respondentka A uvedla: *„Každý respitní pobyt má svou náplň a vždy v rámci možnosti dětí rozvíjí různé dovednosti a jejich fantazii. Vždy si přivezou ručně vyrobené věci. Mnohé z nich máme doposud a stále plní svoji funkci. Co si tak vybavuji, tak mi děti z pobytů dovezly batikovanou šálu a tričko, potištěné tričko, ponožkového psa a opici, tkanou tašku, keramický hrnek, na víc si už bohužel nevzpomenu. Dovolím si na tomto základě tvrdit, že se na respitech nejedná o pouhé hlídání dětí.“* Respondentka C tvrdí: *„Pobyty jsou velmi dobře připravované a mají zajímavý a výchovně pozitivní program. Respiťáci se snaží děti zabavit tak, aby je to bavilo a dalo jim to něco do života.“* Respondentka B toto téma doplnila výrokem: *„Je to náročnější určitě v tom, že většina těch dětí má minimálně ADHD, takže práce s nimi je daleko složitější. Z tohoto důvodu všechny činnosti musí být koncipovány tak, aby to dětem sedlo a aby už to nebylo nad jejich limity, aby to prostě zvládly. Děti tam sportují, tvoří a hlavně si vozí zážitky, jak kdyby dojely z jakéhokoliv jiného tábora.“*

- **identita**

V souvislosti s náhradní rodinnou péčí je identita velmi používaným pojmem. Dle Kovaříka se ji novější psychologické směry pokoušejí vymezit s ohledem na tři životní oblasti. Jednou z těchto tří oblastí je prožívání příslušnosti k sociálním skupinám či společenským celkům. To znamená přijmout sebe sama jako součást něčeho většího. (Kovařík, 2004) V případě přijatých dětí to může znamenat přijmout svůj romský původ, či přijmout se jako součást skupiny dětí, které byly vzaty do pěstounské péče. Na respitních pobytech mají děti velkou

příležitost si tyto otázky srovnat v hlavě. Respondentka C si myslí, že pro děti z pěstounských rodin, je důležité udržovat kontakty s ostatními dětmi z pěstounských rodin právě z důvodů identity. Komentuje to slovy: „*Myslím si, že je to pro děti hodně důležité, a to kvůli identitě, aby se mohly děti přijmout takové, jaké jsou.*“

Také respondentka A se vyjadřuje k tématu identity: „*Tak jako je pro maminky pěstounky důležité sdílet své příběhy, tak i pro tyto naše děti je důležité vědět, že nejsou samy na tomto světě, koho potkal takový osud, že nemůže vyrůstat ve své biologické rodině... Neméně důležité je i to, že v asistentech, kteří mnohdy pocházejí z řad pěstounských rodin, vidí své vzory. Díky ni, tyto děti zažívají pocit jedinečnosti a uznání, což se jim mnohdy v rámci běžných dětských kolektivů nedostává.*“

- **všem dětem**

Díky službě osobní asistence mohou na respitní pobyty jet i děti, které vyžadují individuální péči. Dětem s hendikepem může být přidělen osobní asistent, který je dítěti k dispozici po celou dobu respitního pobytu. Respondentka B uvedla: „*Na klasické tábory naše děti nejedí ani se neúčastní žádných volnočasových aktivit právě z toho důvodu, že potřebují asistenci.*“ Možnosti mít osobní asistenci k dítěti využívá také respondentka C, která tvrdí: „*Kubík má dětský autismus, kvůli kterému jsou možnosti jiného pobytu značně omezené.*“

Respitní tým spolku DPD, z.s. je proškolen ve zvládnání náročných a krizových situací a většina respitních pracovníků také prošla kurzem První pomoc zážitkem. Díky těmto nabytým vědomostem a dovednostem se umí postarat i o děti se zdravotními komplikacemi. Tento fakt dokládá respondentka A výrokem: „*V rámci pobytu měla Kája epileptický záchvat, zaráz s dočasnou ztrátou paměti a orientace. Respitní pracovníci se uměli o Káju postarat a uměli mi přesně sdělit průběh záchvatu i dobu pozáchvatovou, což je pro mě velmi důležité. Mimo respitní pobyty mohou mé dcery jezdit jen na tábor se svou speciální základní školou.*“

Zakladatelka spolku Michaela Blahutová dodává: „*Máme velmi bohatou nabídku respitních pobytů dětí, kde jsme schopni se postarat o jakékoliv dítě, včetně dětí velmi vážně hendikepovaných, či dětí s výraznými problémy v chování.*“

Kategorie IV. Změna

Poslední kategorie se zabývá možnými změnami, které by spolku dle respondentek z řad pěstounských matek a dle zakladatelek spolku DPD, z.s. prospěly.

Kódy: rozšíření služeb, rozvoj, financování

- **rozšíření služeb**

Respondentky z řad pěstounských rodin měly možnost vyjádřit se k případným změnám ve spolku, které by rády uvítaly. Respondentka C uvedla: „*Naší rodině chybí nabídka vzdělávání, která se specializuje na konkrétní problémy ve výchově dětí, žádné obecné téma, ale konkrétní. Také bychom ocenili pobočku a služby v Praze.*“. Respondentka B uvedla jinou službu, která jí schází: „*Možná bych ocenila nějakou formu rodinné terapie.*“. Také respondentka A měla jeden možný poznatek, který by uvítala: „*V organizaci mi chybí nějaká specifická péče o biologické děti pěstounů, třeba nějaká skupina. Jinak mě vzhledem k široké nabídce služeb nenapadá nic, co by mi spolek neposkytoval, respektive co bych jako pěstoun očekávala od doprovázející organizace.*“.

- **rozvoj**

Zakladatelka spolku Dagmar Zezulová prohlásila: „*Máme mnoho odsouvaných plánů a povinností, které je potřeba zlepšit. Svaté nadšení nestačí.*“. Dagmar Zezulová si dobře uvědomuje, že je důležité „*neusnout na vavřínech*“ a že je nutné dále zlepšovat chod a služby spolku. Jako důležité pro spolek do budoucna je dle Zezulové „*osvojit si a dostat „pod kůži“ principy svobodné organizace. Vytvořit kvalitní akreditované vzdělávání pro respitní pracovníky, vytvořit profesi respitního pracovníka. Přeji si, aby spolek dále spolupracoval na úrovni státní správy, protože stále je co zlepšovat.*“.

Také zakladatelka Michaela Blahutová hovořila o potřebě akreditace vzdělávání pro respitní pracovníky. Také se zmínila o tom, že by spolek rád rozšířil svůj lektorský tým. V souvislosti se změnami ještě uvedla následující výrok „*V samotné práci by se spolek měl ještě více zaměřit na individuální práci s dítětem a na podporu kontaktu s jeho biologickou rodinou.*“.

- **financování**

Z rozhovorů se zakladatelkami spolku vzešlo, že si dobře uvědomují, že spolek nedokáže plně uspokojit všechny potřeby pěstounských rodin. Dagmar Zezulová uvedla: „*Víme od klientů, že některé potřeby nedokážeme naplnit. Narážíme na lidské zdroje a na finanční limity.*“. Větší zafinancování spolku také zmiňuje zakladatelka Michaela Blahutová slovy „*Prostoru pro rozvoj je nepočítaně, ale většinou narážíme na finanční a lidské limity. Například v provázení rodin bychom se rádi dostali na úroveň maximálně 16 hodin na jednoho pracovníka, to ale bohužel závisí na míře financování.*“.

5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Praktická část této bakalářské práce, si kladla za úkol zodpovědět na hlavní výzkumnou otázku, a to **v čem spočívá přínosnost spolku DPD, z.s. pěstounským rodinám.**

1. Zjistit, zda jsou pěstouni **spokojení v oblasti kvality** služeb spolku DPD, z.s..
2. Zjistit, **čeho si pěstouni a zakladatelky** spolku **nejvíce** na organizaci DPD, z.s. **cení.**
3. Zjistit, zda **respitní pobyty** nějakým způsobem **obohacují přijaté děti.**
4. Zjistit, **co** ve spolku DPD, z.s. **chybí.**

Z provedeného výzkumu, vyplývá:

Prvním dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, zda jsou pěstouni spokojení v oblasti kvality služeb spolku DPD, z.s.. Ke zjištění odpovědi byla stanovena výzkumná otázka *VO 1 Jsou pěstouni spokojení v oblasti kvality služeb poskytované spolkem DPD, z.s.?*

Všechny tři respondentky z řad pěstunek se v odpovědích vztahujících se ke kvalitě služeb poskytovaných spolkem DPD, z.s. hromadně shodly, že jsou spokojené a že kvalita služeb spolku je na vysoké úrovni. Také v oblasti kvalifikovanosti respitních pracovníků spolku je z odpovědí pěstunek patrné, že pěstounky nepochybují o způsobilosti členů spolku DPD, z.s. k vykonávání této odpovědné a velmi citlivé práce. Odpovědi týkající se úrovně profesionality spolku se vyskytují v kapitole I. Celkový dojem z organizace, konkrétně v kódech profesionalita, zkušenost a znalost problematiky NRP.

Druhým dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, čeho si pěstouni a zakladatelky spolku nejvíce na organizaci DPD, z.s. cení. K tomuto cíli byla vytvořena otázka *VO 2 Čeho si pěstouni a zakladatelé na spolku DPD, z.s. nejvíce váží?*

Z odpovědí všech tří respondentek z řad pěstunek vzešlo, že si spolek DPD, z.s. vybraly jako svou doprovodnou organizaci na základě její důvěryhodnosti a profesionálnosti, které si cení a je pro ně důležitá. Dvě ze tří pěstunek také uvedly, že při volbě byla rozhodující osobnost zakladatelky Dagmar Zezulové, která je dle pěstunek zárukou kvality služeb spolku. Zakladatelky spolku se domnívají, že hlavním spolku DPD, z.s. je osobní přístup, důvěra a široká nabídka služeb. Odpovědi respondentek vztahující se k této výzkumné otázce se nacházejí v kapitolách I. Celkový dojem z organizace, v kódech důvěra, osobní přístup a také v kategorii II. Poskytování sociální služby v kódech potřebnost a spokojenost.

Třetím dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, zda jsou respitní pobyty nějakým způsobem obohacují pro přijaté děti. K tomuto cíli byla vytvořena výzkumná otázka VO3 *Jsou respitní pobyty pro přijaté děti důležité?*

Odpovědi na tuto otázku se skrývají v kategorii III. Respitní pobyty pod pojmy empatie, seberealizace, identita a všem dětem. Z odpovědí respondentek vzešlo, že si myslí, že jsou respitní pobyty pro jejich přijaté děti důležité, a to hned z mnoha důvodů. Děti se na pobytech učí empatii a cítí se být v kolektivu rovnocennými. Na respitní pobyty jezdí také děti různých etnik. Další věcí je, že respity jsou otevřené také pro děti hendikepované. Děti mají také možnost poznat, jak to chodí v jiných pěstounských rodinách prostřednictvím rozhovorů s ostatními dětmi. Na pobytech se děti mohou seberealizovat, prostřednictvím výchovně pozitivního programu plného her a různého tvoření. Dalším důležitým faktem je, že respitní pobyty dětem pomáhají v oblasti jejich identity. Dle respondentky B je pro děti důležité uvědomit si, že na tomto světě nejsou jediní, koho potkal takový osud, že nemohou žít ve své biologické rodině. Na základě rozhovorů si dovolím tvrdit, že jsou respitní pobyty pro děti obohacující příležitostí.

Čtvrtým dílčím úkolem výzkumu bylo zjistit, co ve spolku DPD, z.s. chybí. K nalezení odpovědi k tomuto cíli byla zvolena VO 4 *Je něco, co ve spolku DPD, z.s. chybí?*

Všechny tři respondentky uvedly, že jim nějaká služba ve spolku DPD, z.s. chybí. Dvě respondentky by byly rády, kdyby se pozměnila náplň určité služby. Respondentka A uvedla, že jí ve spolku DPD, z.s. chybí nějaká specifická péče o biologické děti pěstounů. Také by ocenila pobočku a služby v Praze. Respondentky B a C se shodly, že jim chybí nabídka vzdělávání, které by bylo více konkretizováno na určité výchovné problémy dětí v NRP. Vzdělávání, které je ve spolku DPD, z.s. praktikováno, je dle těchto respondentek moc obecné. Zakladatelka organizace Dagmar Zezulová si dobře uvědomuje, že spolek DPD, z.s. není schopen naplnit veškeré potřeby pěstounských rodin, spolku ale chybí finanční prostředky a lidské zdroje. Návrhy, které respondentky vnesly, jsou zařazeny do kategorie IV. Změna pod kódy rozšíření služeb, rozvoj a financování.

Hlavním výzkumným cílem bylo zjistit, jaký má spolek DPD, z.s. přínos pro pěstounské rodiny. K tomuto cíli byla vytvořena hlavní výzkumná otázka *V čem spočívá přínosnost spolku DPD, z.s. pěstounským rodinám?*

Výpovědi respondentů vztahující se k tomuto hlavnímu cíli bakalářské práce se nachází ve všech kódech kategorií I. Celkový dojem z organizace, II. Poskytování služby sociálně-právní ochrany dětí a v kategorii III. Respitní pobyty.

Výzkum přinesl několik poznatků týkajících se přínosu spolku DPD, z.s. pěstounským rodinám:

- Služby poskytované spolkem jsou profesionální a na vysoké úrovni.
- Spolek je důvěryhodnou, zkušenou organizací, která si zakládá na osobním přístupu ke klientům. Pracovníci spolku jsou stálí, toho si pěstounské rodiny velmi váží.
- Nabídka služeb poskytovaných spolkem je široká.
- Pěstounské rodiny oceňují možnost scházet se s ostatními pěstounskými rodinami. To jim umožňuje vzdělávací pobyty pro rodiče.
- Klíčoví pracovníci pomáhají pěstounským rodinám v krizových situacích, jako je například vyhledání akutní psychoterapeutické pomoci.
- Respitní pobyty pro děti jsou přínosným faktorem, který napomáhá dětem k přijetí vlastní identity.
- Děti se na respitních pobytech cítí přijímané, rovnocenné a učí se empatii. Také mají možnost seberealizovat se.
- Respitních pobytů se mohou účastnit i hendikepované děti, které by neměly možnost se účastnit „normálních táborů“. To je pro děti i jejich rodiče velmi důležité. Děti se socializují, užijí si pobyt a rodiče mají možnost odpočinku.

Na základě těchto výsledků výzkumu je patrné, že spolek DPD, z.s. má pro pěstounské rodiny velký přínos a že si služeb spolku velmi váží.

6 ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem „Činnost spolku DPD, z.s. a jeho přínos pěstounským rodinám“ je zaměřena na zmapování činnosti a přínosu tohoto spolku pro pěstounské rodiny, které mají s touto neziskovou organizací uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče.

Organizace DPD, z.s. vznikla transformací občanského sdružení na spolek. První kapitola teoretické části bakalářské práce tedy pojednává o tomto druhu právnické osoby. Je v ní vysvětleno, jak a kdy došlo v českém právním systému k transformaci občanských sdružení na spolky. Kapitola objasňuje pojem spolek a věnuje se orgánům, založení a zániku spolku. Druhá kapitola bakalářské práce se zabývá historií, cíli, organizační strukturou a profesním přístupem konkrétního spolku DPD, z.s. V třetí kapitole je představena skutečná činnost DPD, z.s.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, čím je spolek DPD, z.s. pro pěstounské rodiny přínosný. Z výsledků výzkumu je patrné, že přínos spolku DPD, z.s. spočívá převážně v osobním přístupu ke klientům, profesionalitě a důvěryhodnosti organizace. Je mnoho faktorů, kterých si pěstounské rodiny velmi váží a považují je za přínosné. Všechny tyto poznatky jsou zaznamenány ve vyhodnocení výzkumu a mohou sloužit organizaci jako motivující stimul pro vykonávání práce v DPD, z.s..

Z výzkumu také vyplynulo, že pěstounské rodiny v organizaci DPD, z.s. spatřují podporu a kvalifikovanou pomoc. Také jsou celkově spokojeni s kvalitou poskytovaných služeb. Bylo zjištěno, že respitní pobyty pro děti z náhradních rodin jsou důležitým nástrojem v procesu sebepoznání se.

Z výzkumu také vzešlo, že jsou služby, které by pěstouni ocenili a které spolek DPD, z.s. nenabízí. Spolek si tuto skutečnost uvědomuje a rád by dál rozvíjel svou nabídku služeb, naráží však na nedostatek finančních prostředků, které jsou k progresu služeb potřebné.

Přínos této bakalářské práce spatřuji také v poskytnutí náhledu na chod doprovodné organizace pro pěstounské rodiny. Organizace tohoto typu jsou na území České republiky poměrně novou záležitostí, a proto považuji za důležité seznámit veřejnost s činností a záslužností právě jedné z nich.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Amalthea, 2013. *Metodika doprovázení* [online]. Chrudim [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.amalthea.cz/data/File/metodiky%20ke%20stazeni/odborn%C3%A9%20metodiky/doprov%C3%A1zen%C3%AD/metodika-doprovazeni-2013.pdf>
2. ANDRŠOVÁ, Alena, 2012. *Psychologie a komunikace pro záchranáře: v praxi*. Vyd.1. Praha: Grada. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4119-2.
3. BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ, 2013. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. Vyd.1. Olomouc: Anag, Právo (Anag). ISBN 978-80-7263-819-2.
4. BLAHUTOVÁ, Michaela a Dagmar ZEZULOVÁ, 2011. *Hostitelská péče a příprava k ní*. Vyd.1. Zlín: Tigris spol. s.r.o., ISBN 978-80-86062-41-9
5. BUBLEOVÁ, Věduna, Alena VÁVROVÁ, Lucie VRÁNOVÁ a Jana FRANTÍKOVÁ, 2011. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Vyd.1. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, ISBN“978-80-87455-01-2
6. *Děti patří domů*, 2016: [online]. [cit. 2016-02-07]. Dostupné z: <http://www.detipatridomu.cz/>
7. DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL, 2015. *Nevýdělečné organizace v teorii*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, ISBN 978-80-7478-799-7.
8. DOBRUŠOVÁ, Eva, Petra VEČERKOVÁ, Ivana HRDLIČKOVÁ, Eva ŠILAROVÁ, Kateřina HOLLÁ, Marie VAVROŇOVÁ a Martin HOLLÝ, 2012. *Sociálně-právní ochrana dětí: v případech rozvodových a rozchodových konfliktů* [online]. MPSV [cit. 2016-03-8]. ISBN 978-80-7421-048-8. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14824/konflikty.pdf>
9. ELIÁŠ, Karel, 2014. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Vyd. 2. Praha: Wolters Kluwer, ISBN 978-80-7478-493-4.
10. Eliška Peloušková, 2013. *Budoucnost občanských sdružení po zavedení nového občanského zákoníku*, bakalářská práce, Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno
11. *Etický kodex*, 2012. *Děti patří domů*, o.s. [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: http://www.detipatridomu.cz/wp-content/uploads/eticky_kodex.pdf

12. FERJENČÍK, Ján, 2000. Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-367-6.
13. HÁJKOVÁ, Alena, 2013. Teoretické minimum k úpravě poměrů občanských sdružení od účinnosti nového občanského zákoníku [online], [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://noz.crdm.cz/download/CRDM-manual-OZ.pdf>
14. HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
15. KOVAŘÍK, Jiří, Věduna BUBLEOVÁ a Kateřina ŠLESINGEROVÁ, 2004. Náhradní rodinná péče v praxi. Vyd. 1. Praha: Portál, ISBN 80-7178-957-7.
16. KRČMÁŘ, Jan, SPÁČIL, Jiří (ed.), 2014. *Právo občanské*. Praha: Wolters Kluwer. Klasická právnícká díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-411-8.
17. LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK, 2011. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4., dopl., V nakl. Karolinum 1. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1983-5.
18. Manuál respitního týmu, 2013. [online]. [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: http://www.detipatridomu.cz/wp-content/uploads/manual_respitniho_tymu_dpd.pdf
19. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. Dohody o výkonu pěstounské péče a správní rozhodnutí upravující práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Odbor 21 [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14503>
20. MOLEK, Pavel, 2014. *Politická práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, Lidská práva. ISBN 978-80-7478-502-3.
21. Nadační fond J&T, 2014 Právní a finanční aspekty doprovázení pěstounských rodin [online]. Praha, [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Filip/Downloads/pravni-a-financi-aspekty-doprovazeni.pdf>
22. Návod k dobrému použití Děti patří domů, o.s., 2013, reagující na standardy kvality SPOD [online]. [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: http://www.detipatridomu.cz/wp-content/uploads/manual_respitniho_tymu_dpd.pdf
23. NIKODYM, Tomáš, 2014. *Z knihovničky utopického socialismu*. Praha: Ludwig von Mises Institut. Vyd.1. ISBN 978-80-87733-17-2.
24. Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí: zákon č.401/2012 Sb. ze dne 7. 11. 2012, 2013. [online]. Odbor rodiny a ochrany práv dětí [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14402/Prezentace_180113.pdf

25. NOVOTNÝ, Petr, 2014. *Nový občanský zákoník*. 1. vyd. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-5163-4.
26. PELIKÁNOVÁ, Anna, 2016. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Vyd.1 Praha: Grada Publishing., ISBN 978-80-247-5699-8.
27. PILÁTOVÁ, Jana a kol, 2014. *Likvidace obchodních společností*. 5. aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG, ISBN 978-80-7263-877-2.
28. PTÁČEK, Radek, Hana KUŽELOVÁ a Libuše ČELEDOVÁ, 2011. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, ISBN 978-80-7421-040-2.
29. Respítní nabídka 2015, 2015: Děti patří domů, .o.s., Svitavy
30. ROHÁČEK, Marek (ed.), 2012. *Zvykáme si jeden na druhého, aneb, Nová náhradní rodina v procesu adaptace*. Vyd.2. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-12-8.
31. RYŠÁVKOVÁ, Veronika, 2014. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. Vyd.1. Praha: Grada, Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5157-3.
32. Stanovy spolku: Děti patří domů [online]. Svitavy, 2015 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: http://www.detipatridomu.cz/wp-content/uploads/1510_STANOVY.pdf
33. STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Boskovice: Albert. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.
34. Svoboda v práci, 2012. [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.svobodavpraci.cz/svoboda-v-praci/>
35. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
36. TURECKIOVÁ, Michaela, 2007. *Klíč k účinnému vedení lidí: odemkněte potenciál svých spolupracovníků*. Vyd. 1. Praha: Grada ISBN 978-80-247-0882-9.
37. Ústavní zákon č.2/1993 Sb. ze dne 16. 12. 1992, Listina základních práv a svobod
38. VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Vyd. 1. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-14-2.
39. Valná hromada spolku Děti patří domů, konaná 27. 02. 2016 ve Svitavách

40. VÍT, Petr, 2015. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Vyd. 1. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-5477-2
41. VRTBOVSKÁ, Petra, 2010. *O ztraceném dítěti & cestě do bezpečí: attachment, poruchy attachmentu a léčení*. Vyd. 1 Tišnov: Scan. ISBN 978-80-86620-20-6.
42. Výroční zpráva o činnosti občanského sdružení Děti patří domů, o.s., 2012. [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://www.detipatridomu.cz/wp-content/uploads/Vyrocní-zprava-2012.pdf>
43. Výroční zpráva o činnosti občanského sdružení Děti patří domů, o.s., 2013 [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.detipatridomu.cz/wp-content/uploads/Vyrocní-zprava-2013.pdf>
44. Výroční zpráva o činnosti občanského sdružení Děti patří domů, o.s., 2014. [online]. [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <http://www.detipatridomu.cz/wp-content/uploads/Vyrocní-zprava-2014.pdf>
45. Zákon č.89/2012 Sb. ze dne 3. 02. 2012, Nový občanský zákoník (pododdíl 2 Spolek)
46. ZEŽULOVÁ, Dagmar (ed.), 2015. *Kruh mladých: příběhy mladých lidí z náhradní rodinné péče*. Praha: Powerprint. ISBN 978-80-87994-57-3.
47. ZEŽULOVÁ, Dagmar, 2006. *Domov je místo, odkud tě nevyhodí*. 1. vyd. Olomouc: V. U. G. ISBN 80-903799-0-7.
48. ZEŽULOVÁ, Dagmar, 2012. *Pěstounská péče a adopce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 197 s. ISBN 978-80-262-0065-9.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADHD	Porucha pozornosti s hyperaktivitou
APLA	Asociace pomáhající lidem s autismem
DPD,z.s.	Děti patří domů, z.s.
NRP	Náhradní rodinná péče

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I: Seznam otázek použitý v rozhovorech s respondentkami z řad pěstounských matek	58
Příloha II Seznam otázek použitý v rozhovorech se zakladatelkami spolku Děti patří domů, z.s.....	59

PŘÍLOHA I: SEZNAM OTÁZEK POUŽITÝ V ROZHOVORECH S RESPONDENTKAMI Z ŘAD PĚSTOUNSKÝCH MATEK

- 1) Kolik dětí biologických, či přijatých vyrůstá, nebo vyrůstalo ve vaší rodině a v jakém věkovém rozpětí?
- 2) Jak dlouho využíváte služeb organizace Děti patří domů, z.s. a jak jste se o ní dozvěděla?
- 3) Z jakých důvodů, jste si vybrala, jako doprovodnou organizaci právě spolek Děti patří domů?
- 4) Které služby Děti patří domů, z.s. jsou pro vás nejpřínosnější a z jakých důvodů?
- 5) Je nějaká činnost, která vám v DPD chybí?
- 6) Můžete se na spolek Děti patří domů, z.s. spolehnout? Stala se vám někdy situace, kdy jste o službách Děti patří domů, z.s. pochybovala?
- 7) Využíváte možnosti respitních pobytů organizovaných Děti patří domů, z.s., nebo děti posíláte na klasické tábory? Co je při volbě rozhodující?
- 8) Má nějaké z vašich dětí specifické potřeby, kvůli kterým nemáte možnost dítě poslat jinam než na respitní pobyt s Děti patří domů, z.s.?
- 9) Jak vaše děti reagují, když je vypravujete na respitní pobyt?
- 10) Stalo se vám někdy, že by respitní pracovníci řešili s vaším dítětem krizovou situaci? Pokud ano, poradili si v Děti patří domů, z.s. s touto situací a informovali vás o ní?
- 11) Myslíte si, že jsou respitní pracovníci Děti patří domů, z.s. dost kvalifikovaní na to, pracovat s dětmi z náhradní rodinné péče?
- 12) Je pro vás důležité, aby respitní pracovníci měli zkušenost s dětmi z náhradní rodinné péče, nebo si myslíte, že je postačující vzdělání v pedagogickém oboru?
- 13) Zdál se vám postup respitních pracovníků v některém případě neprofesionální? Řešila jste nějakým způsobem tuto skutečnost s vedením Děti patří domů, z.s.
- 14) Zdá se vám náplň respitních pobytů dostačující pro rozvoj vašich dětí, či se podle vás jedná spíše o hlídání?
- 15) Myslíte si, že je pro děti z náhradní rodinné péče důležité udržovat kontakty s ostatními dětmi z pěstounských rodin? Z jakých důvodů?

PŘÍLOHA II SEZNAM OTÁZEK POUŽITÝ V ROZHOVORECH SE ZAKLADATELKAMI SPOLKU DĚTI PATŘÍ DOMŮ, Z.S.

- 1) Co vás vedlo k rozhodnutí založit organizaci Děti patří domů, z.s.?
- 2) Myslíte si, že jsou služby poskytované pěstounským rodinám ze strany Děti patří domů, z.s. dostačující?
- 3) V čem vidíte hlavní přínos spolku Děti patří domů, z.s. pěstounským rodinám?
- 4) Je spolek přínosem i pro někoho dalšího, kromě klientů Děti patří domů, z.s.?
- 5) Je nějaká oblast, ve které by se mělo Děti patří domů, z.s. podle Vás do budoucna zlepšit?
- 6) Co by podle vás mělo být dlouhodobým cílem Děti patří domů, z.s.?
- 7) Je podle vás doprovodu organizací pro pěstounské rodiny v České republice dostatek?